

**Bu bir
REKORDUR!**

1963 de Amerikalı Craig Breedlove "Sprit of America" isimli, jet motorlu bir otomobil ile saatte 660 km. giderek, karada erişilebilen en yüksek sür'ati yaptı.

ZİRAAT BANKASI

Tasarruf Sahiplerine
bir tek çekilişte

6 milyon lira

dağıtıyor. **Bu da bir
REKORDUR!..**

BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE

T.C. ZİRAAT BANKASI

40 APARTMAN DAİRESİ

5 ADET 100,000 LİRA 10 ADET 50,000 LİRA
20 ADET 25,000 LİRA 50 ADET 5,000 LİRA

AYRICA 33208 TALIHLIYE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ VERİYOR

Basın: 2675 — A. 1349 — 125)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KASIM 1964

İÇİNDEKİLER :

<i>Prof. G. Dumézil İst. Ün. Fahri Doktoru
Bir Hitabe</i>	<i>Ord. Prof. FINDIKOĞLU
Prof. Dr. G. DUMEZİL</i>
<i>Akdağmadende Bulgur Çekme</i>	<i>Emin SEVİNÇ</i>
<i>Naldöken'de Erkek Giyimi</i>	<i>Rıza YETİŞEN</i>
<i>Pir Sultan Abdal H. Yeni Notlar</i>	<i>Cahit ÖZTELLİ</i>
<i>Bucak İlçesinde Ölgüleri</i>	<i>Şener YÜCE</i>
<i>Kelimelerde Çatallaşmalar</i>	<i>Prof. Mahmut R. GAZİMİHAL</i>
<i>Kağızman Yöresinde Alevilik</i>	<i>Fazıl ŞIKTAŞ</i>
<i>Konya Masalları: Nakerd ile Cömerd</i>	<i>Mahmut SÜRAL</i>
<i>Kenan Özbeğin Son Çorap Sergisi</i>	<i>Bora HİNÇER</i>
<i>Çurakman Köyünün Folkloru</i>	<i>Yılmaz Elmas — Ayta SATIN</i>
<i>Çavla Köyünde Söylenen Mâniler (2 Son)</i>	<i>Doğ. Dr. Şükrü ELÇİN</i>
<i>Eski İstanbul'da Ev İdaresi</i>	<i>Münevver ALP</i>

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 184

KURUŞ : 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR KEZ ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

**Bu bir
REKORDUR!**

KARİKATÜR REKLAM STUDYOLARI?

1963'de Amerikalı Craig Breedlove "Sprit of America" isimli, jet motorlu bir otomobil ile saatte 660 km. giderek, karada erişilebilen en yüksek sür'ati yaptı.

**ZİRAAT
BANKASI**

Tasarruf Sahiplerine
bir tek çekilişte

6 milyon lira

dağıtıyor. **Bu da bir
REKORDUR!..**

BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE

T.C. ZİRAAT BANKASI

40 APARTMAN DAİRESİ

5 ADET 100,000 LİRA 10 ADET 50,000 LİRA
20 ADET 25,000 LİRA 50 ADET 5,000 LİRA

AYRICA 33208 TAUNLUYE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ VERİYOR

KÜYDE.
KENTTE
NER YERDE
ZİRAAT
BANKASI

Basın: 2675 — A. 1349 — 125)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KASIM 1964

İÇİNDEKİLER :

- Prof. G. Dumézil İst. Ün. Fahri Doktoru
Bir Hitabe
Akdağmadende Bulgur Çekme
Naldöken'de Erkek Giyimi
Pir Sultan Abdal H. Yeni Notlar
*Bucak İçesinde Öğüllü
Kelimelerde Çataitanışlar
Kağızman Yöresinde Alevilik
Konya Masalları: Nakard ile Cümerd
Kenan Özbek'in Son Çorap Sergisi
Çırakman Köyünün Folkloru
Çavlı Köyünde Söylenen Mâniler (2 Son)
Eski İstanbul'da Ev İdaresi
- Ord. Prof. FINDIKOĞLU
Prof. Dr. G. DUMEZİL
Emin SEVİNÇ
Rıza YETİŞEN
Cahit ÖZTELLİ
Şener YÜCE
Prof. Mahmut R. GAZİMİHAL
Fazıl ŞIKTAŞ
Mahmut SURAL
Bora HİNÇER
Yılmaz Elmas — Ayta SATIN
Doç. Dr. Şükrü ELÇİN
Müncever ALP

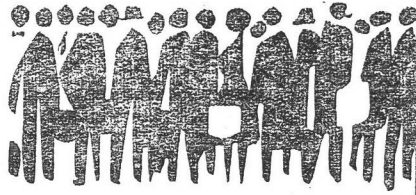
BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 184

KURUŞ : 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR KEZ ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

REKLAM
LARINIZ
IÇIN

"BASIN İLAN KURUMU"

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1

İstanbul

Telefon : 22 43 84 - 22 43 85

Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

SUBELER

DIŞ MUHABİRLER

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

A.B.D.
Almanya (Federal)
Almanya
Avusturya
Belçika
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Hollanda
İngiltere
İspanya
İsrail

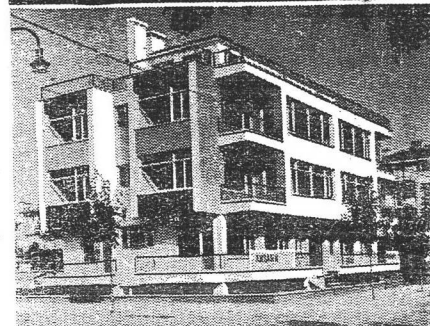
İsviçre
İtalya
Japonya
Lübnan
Macaristan
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Romanya
Yugoslavya
Yunanistan

(Basın: 17998 — 121)

AKBANK İkramiye apartmanı

Şimdi de YEŞİLYURT'ta

Bu apartman İstanbul'un en mutena semtlerinden Yeşilyurt, Orkide Sokak, Klüp Mini karşısındadır. Fevkalâde itina ile hazırlanmıştır.

Bu emsalsiz dairelerden bir tanesine sahip olabilmek için hesap açtırmakta acele ediniz.

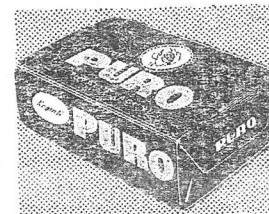
- Daireler 5 odalı, net 125 m² ye kadar genişliktedir.
- Kaloriferli, parkeli, gömme banyolu olup tam konforludur.
- Asfalt caddenin köşesindedir.
- Geniş teraslı, deniz manzaralıdır.

AKBANK

(Folklor: 122)

cildi temizler... besler...
korur... çiçek gibi taze
ve kadife gibi yumuşak yapar... cazibe
ve güzelliğinizi artırır.

BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU

Terkinde krem ha-
saları bulunan PURO
TUVALET SABUNU

100 DE 100 SAFTIR
(Faal: 8980 — 123)

BAS

AĞRILARINA KARŞI

GRIPIN

faydalıdır

GRIPIN

4 saat ara ile günde
3 adet alınabilir.

(Faal: 8979 — 124)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU: AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ: İHSAN HINÇER

NO. 184

KASIM 1964

YIL: 16 - CİLT : 9

BİR FRANSIZ FOLKLORCUSU
PROFESÖR DR. G. DUMEZİL

Yazan : Ord. Prof. Dr. FİNDİKOĞLU Z. Fahri

Bundan 36 sene evvel 1928 de Ankarada kurulan (Türk Halk Bilgisi Derneği)nin İstanbul Merkezine nezaret eden ve Derneğin yüzünü ağartan merhum dostum Mehmet Halit bana çocuk gibi sevdiğini bildiren bir mektup yazmıştı. Şu düşüncelerin mektupta yer aldığını bugün gibi hatırlıyorum;

"Kurduğumuz Dernek, meğerse pek geç kalınmış bir iş görecektir: Yurdun manevi varlığını tanyacağız. Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden Fransız Dumezil, Derneğimiz vasıtasile (Anadolu'da ay hakkında telakkiler ve itikadlar) araştırmak istiyor. Sual varakalarını çoğaltıp azalara gönderiyoruz."

Doğrusu ne yalan söyleyeyim: Bizler o zaman Derneği şiir, musiki, raks, biraz da sade türkçe işine yarar düşüncelerle türkçe kelimeler toplama için kurmuştuk. İşin derinliğini pek bilmiyorduk. Din sosyolojisi için de faydalı bir teşkilât kurduğumuzu genç Fransız Folklorcusunun dikkat çekisi ile anladık.

Evvelki ay İstanbul Üniversitesinin süslü Doktora salonunda parlak bir merasim yapıldı. Bu toplantıda yazık ki Türk Halkbilgisi ve Folklor mensuplarından hiç kimse yoktu, yahut davet edilmemişti. Bu itibarla (T. Folklor Araştırmaları) vasıtasile Dernekçileri ve okuyucuları haberdar etmeği bir vazife sayıyorum.

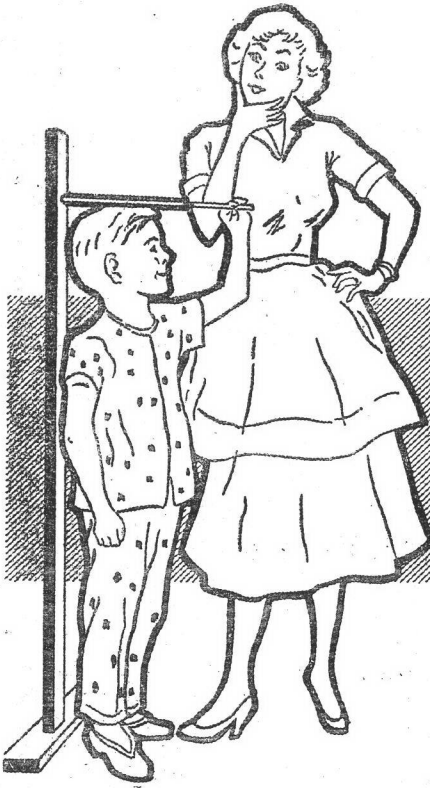
Evet! İstanbul Üniversitesi önceki ay

iki kadırbilirlik jesti gösterdi; 1925 de Edebiyat Fakültesine davet edilmiş iki Fransız Alimine (Fahri Doktorluk = Honoris Causa) rütbesi verdi: Prof. G. Dumezil ve Prof. A. Gabriel, Birincisine Doktorluk diploması şimdi verildi. Prof. Gabriel'e ise önümüzdeki ders yılı başında verilecektir.

İşte diploma tevzii merasiminde bulunurken ben hayalimde 30 şu kadar yıl evvel Mehmet Halit'i sevindiren folklor anketini, bu anketi teklif eden genç profesörü düşündüm. Birine Tanrı'nın rahmetini, öbürüne Allah'ın selâmeti'nin temenni edelim.

Merasimi Değerli Rektör O. Prof. Ömer Celal Bey açtı. Arkasından Sayın Dekan Vehbi bey söz aldı. Prof. Dumezil'in birkaç satırlık hal tercemesini ondan dinledik. Parisde 1898 de doğan Dumezil, Ahmet Vefik Paşa'nın da okuduğu LOUIS - LE - GRAND lisesini yüksek Muallim Mektebini bitirmiş, Lehistan'da çalışmış ve kendisini Indo - European halkların folklor ve mitolojisine vakfetmiş. İlk eseri 1924 de veriyor ve Türkiye geliyor. 1924 — 1964 arasında geçen 40 yıl, kendisini bu ilim dalına hasretmiş bir ilim adamını ilmin şeref locasına oturtmuş bulunuyor.

Fransız Dumezil, Lehistan'da ve İsveç'de çalışmış. Oraları çok seviyor. Ya Türkiye? Sevmek için yabancı olmak lazım. Prof. Du-

Sana
 çocuklarımızın
 gelişmesini
 sağlar!

GRAFİKA

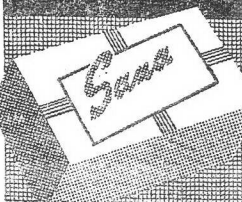
Çocukların, büyüme çağında, çabuk yorulduklarını ve zayıf düştüklerini sık sık unutturuz.

Besleyici kıymeti yüksek, A ve D vitaminleri bol olan SANA ile çocuklar daima kilodan ve boydan kazanırlar.

Sabah, akşam onlara bol SANA sürmüş ekmeğe yediriniz. Çocuklar SANA'da çok sevdiği nefis tad ve tazeliği daima bulurlar.

*Çocuklarınıza bol Sana:
 ucuzdur,
 gelişmeleri için elzemdir.*

Sana

BİR HITABE

Yazan : Prof. Dr. G. DÜMEZİL

Kısa bir zaman sonra meslek hayatının sonuna varacak olan bu yaşlı insana, gösterdiğiniz sevgi ve takdiri üstün delili, kendisi için en değerli olabilecek çifte tatmini ona bahsediyor. Hocanın, araştırmacının, konuşanın ve yazanın mazarına dönüp baktığı bir yaşta gelmiş bulunuyorum. Bu yaşta insan bir parça uzaktan eserine bakar, meslek hayatına bakar ve tenkit zihniyeti meslek bagajının bir parçası olduğundan, bunlar hakkında söylenecek pek çok şeyler bulur. Daha iyi yazmış olmayı veya hiç yazmamış olmayı isteyeceği (yalnız kötü doktora tezi değil!) ne kadar ki-

mezil (Asi vatanım Fransa mı, Türkiye mi? Tayin edemiyorum) diyor.

İki sene evvel Manyas'a gittim. Rusyaya gitmeğe hazırlanan Rusları yerinde görecektim. Etraftaki köylüler soruyorlardı:

— Siz de bir şeyler mi öğrenmek istiyorsunuz. Fakat neden şimdiye kadar gelmediniz. Bir Fransız var, her yıl gelir. Yalnız Türkçeyi değil Çerkesçeyi de konuşuyor!

Gerek Üniversitemizde Dinler tarihi hocası iken, gerek sonraları, Prof. Dumezil, bazı bölgeleri adım adım yaman bir folklorcu ve dilci. İleri yaşına rağmen Anadolumuz onun için sihat, neşe ve meslek zevki ocağıdır. Bu ocağın ateşinden faydalanarak Umumi Dinler Tarihine kazandırdığı hipotezler ve bilgiler, Fransız âlimin ilim tarihinde ebedilik pâyesine kavuşturmuş oluyor.

Fransa'da 1960 da şerefine neşredilen bir (Armağan) göre Profesör 200 den fazla eser sahibii, Şimdi buna 500 sahifelik (Romanlar'da Din) kitabı ekleniyor. Eser daha çıkmadan Almanca tercemesi hazırlanmakta.

Türk Folklorcuları, Fransız Profesörünü 1925 den beri feyz içinde bırakan Anadolu'ya onun yolu ile daha çok yaklaşmışlardır.

Bizden tebrikler ve uzun, muvaffakiyetli çalışma yılları Ayrıca İstanbul Üniversitesini kadircinashğından dolayı takdir etmeliyiz.

NOT: Bu vesile ile gazetelerimizin bu mühim kültür toplantısına bir kelime ile olsun katılmamaları teessüfe şayandır. Hadiseyi haber verme için de bir ilân bedeli mi düşünüyorlar acaba? Doğrusu çok yazık!

tap var! Önlemiş olmayı tercih edeceği ne kadar polemik! Başka bir şekilde doldurmuş, başka bir ruhla canlandırmış olmayı isteyeceği ne kadar ders ayları! Ve gelecek nesillerin görüş noktasına kolayca yerleşerek, kendi kendine, bu uzun çalışmadan, bu kırk yıllık savuştan çok geçmeden pek fazla bir şey kalmayacak, der: Beş veya on yıl boyunca, gittikçe sertleşen münakaşalar; sonra, en elverişli şartlar içinde yarım asır boyunca el kitaplarının sayfa altlarında gittikçe kısalan motlar; sonra -hiç birşey. O, pek az istisnalar bir yana bırakılırsa, hocalarının ve hocalarının hocalarının kaderi olan bu kaderi kabul eder: Unutulma karşısında ruh sükûneti de bizim mesleki silâhlarımızdan biridir. Ama bu sevinilecek bir şey değil.

Fakat işte resmî hayatıma içinde başladığım, gençliğimin en mutlu, aynı zamanda en haris olduğum altı yılını kendisine borçlu olduğum bu aziz müesseseye, ilim şûralarının elinde bulunan en yüksek değeri bana bahsediyor: İstanbul Üniversitesi beni edebiyat doktorları listesine katıyor. Dokuz yıl önce başka bir Üniversite, İstanbul'dan ayrıldıktan sonra ders verdiğim ve araştırma yaptığım İsveç'in büyük Upsala Üniversitesi bana aynı şerefi bahsetmişti. Bütün bunlar karşısında, vesileler peşinde koşan tedirgin vicdanım bir an için susuyor. İnanmak istiyorum ki, genç öğrenci iken derslerimi dinliyen değerli meslekdaşların vefalı dostluğu büsbütün kör değildir; eksiklerim, vehimlerim gençlikten gelen yanlışların arasında, onlarca ilgiye değer görünen birkaç küçük şeyin elbette bulunmuş olması lâzımdır. Şüphesiz onlar yanılıyorlar; ama ben bu kadar lüzumlu, bu kadar kırtarıcı bir işte bana yardım ettikleri için kendilerine teşekkür ederim; bu insanın kendisini olduğundan daha güzel görmesi, daha faydalı sanmasıdır.

Bu yardımın sizlerden, bir Türk Üniversitesinden, İstanbul Üniversitesinden gelmiş olması benim için ayrıca değerlidir. Hayatımın mutlu tesadüflerinden biri, bunun için Tanrıya şükrediyorum, henüz genç iken insanın kendini henüz yetiştirebileceği ve islâh edilebileceği bir yaşta medeniyetinizle çok geçmeden pek sıkı bir hal alan bir temas im-

kânımı bulmuş olmasıdır, maddî medeniyetinizden, bu şehrin tadını almakla tüketemediğim muhteşem güzelliklerinden bahsetmiyorum. İnsanlardan, sizden, bir düşünce seklinden, 38 yıl önce, daha burada bulunuşumun ikinci yılında içime sindirdiğim ve hayatımın bütün tecrübeleri boyunca bana arkadaşlık eden bir olgunluk örneğinden, dışarıdan gelen tenbihlere gösterilen reaksiyon örneğinden bahsediyorum. Boğaziçi kıyılarında ve Anadolu'da atalarımızın yoğurduğu Osmanlı imparatorluğunun terkiğini yaptığı her çeşit unsurların renklendirdiği bu islâmiyet, nazari olmaktan çok yaşanmış bir humanizm içinde batının kazandırdıkları ile birleşerek bana nufuz etti ve fazla dekartçı olan düşüncemde, hayırlı tesirlerini devamlı olarak yaşadığım sonsuz sayıda küçük değişiklikler meydana getirdi. Beni karşılayan insanlardan biriyle, meselâ olgun, dindar Mehmet Ali Aynı beyle o zaman yaptığım yarı ilmi, yarı dinî konuşmaları, ne de o zamanki dekanım büyük tarihçi Köprülü Fuat'ın bana verdiği dürüst çalışma örneğini unutamam.

Başka bir mutlu tesadüfle, bu zihni yetiştirme ve islâh yılları tarihî bir hadîsenin yanında, bir asırda örneğine pek az rastlanan bir insanın gölgesinde geçti: Mustafa Kemal ve onun iradesiyle, geniş manasını tarihin gösterdiği yola cüretle yönelen yeni bir Türkiye'nin doğuşu. İçinde esasın - esasın, yani biraz önce bahsettiğim bu olgunluğun - devam ettiği bu şekil değişmeyi görmek, benim için derslerle dolu bir tecrübe oldu. Gazi'yi gözlerimle yalnız bir kere, burada, Üniversitemize yaptığı bir ziyaret sırasında gördüm. Şimdi onu büyük merdivenden inerken görüyorum. Büyük bir kalabalık etrafını kuşatmıştı, ama yalnız o, alni, bakışı görülüyordu. Evet, bu altı yıl boyunca dahî, gerçek bir şefin ne olduğunu gördüm, anladım ve tarihin, bütün tarihlerini birçok sayfaları böylece aydınlanmış oldu.

Büyük bir medeniyetle, büyük bir insanla, büyük bir zamanla her biri Tanrının birer lütfu olan bu karşılaşmalar, âmirlerimin, o zaman hepsi öğrenci olan meslekdaşlarımın devamlı olarak kolaylaştırdıkları bir öğretimin ödevleri ile beraber, bu 1925 - 1931 yıllarının araştırmacılık hayatımda ve, bu büyük kelimeyi kullanmama izin verirsiniz, düşünceimde bir dönüm noktası olması neticesini do-

ğurdu. Daha önce eserimin değeri nedir, bunu bilmiyorum, diyordum. Ama bu eser şimdi kırk ciltten fazla bir ağırlıkla mevcuttur. Eksiklerine ve yanlışlarına rağmen, onu seviyorum: Yalnız onun için yaşadım. Ama bu eser burada hazırlandı. Şüphesiz o zaman verdiğim derslerden bir tanesini bile yeniden vermek istemem; ama işte o dersleri vererek, on kere, yüz kere güçlülere çarparaktır ki daha sonra orijinalliğini meydana getiren birkaç noktanın, birkaç kaidenin farkına vardım. Metodun hazır olması için sonra beş altı yıl daha beklemek icabetti. Ama sizlerden ayrılırken hedefi açıkça görüyordum. Firenin bol olduğu ve netice itibarıyla başlıca faydalananın ben olduğum derslerimi bir deneme laboratuvarı haline getirmiş olduğum için o zamanki öğrencilerimden hepsi arasında sizden, aziz Dekanım, sükûnetle özür diliyorum. Çizginin şimdi aynı tarafında olduğumuz için, beni anlarsınız: Hocalar ebedî öğrencilerdir ve her yıl daha o strada değiştirmek istedikleri ve bir yıl sonra gerçekten değiştirecekleri şeyleri okuturlar. Her ne olursa olsun, küçük bir parçasının uğraşma alanım olarak kalacağı geniş bir konu, dinler tarihi üzerinde bu altı yıllık düşünce içinde, sizin Darülfünununuzda ve o kadar bilgi ve nezaketle aziz Fahmi beyin idare ettiği kütüphanede, yakın bir gelecek için, planlarımı ve âletlerimi tasarladım.

Sayın Rektör, aziz meslekdaşlarım, hayatımda Türkiye'nin hayırlı tesiri sözünden başka bir şekilde adlandıramadığım şeyi tahlil etmekle bitiremeyeceğim, bu hayırlı tesire bugün gönül zenginliğiniz resmî bir şeref katıyor. Bildiğiniz gibi, her çeşit araştırma konusunu baktımdan o kadar zengin olan Anadolu'da üzerinde en çok uğraştığım konulardan birini buldum; Bu, atalarımızın konuksevelliğinin tam bir asır önce memleketimizin pek göz alıcı köşelerine yerleştirdiği Kafkasyalı vatandaşlarımızın dilleri ve gelenekleridir; bu vatandaşlarımız - bunun delillerini her yıl görüyorum - vatana bağlılık, fedakârlık bakımından hiç bir Türkten geri değillerdir. Bu araştırmalar vesilesiyle, Anadolu, İstanbul, bana çok daha fazlasını verdi: Bu, gayretine, saflığına ve bazan dramatik olan hayat ve öğrenme şartları içinde, doğuştan asaletine bugün pek hayran olduğum gençlerinizi yarımdan tanımadır.

Bu gençler dolayısıyla daha az gençlere,

Akdağmaden'de Halk Çalışmaları :

BULGUR ÇEKME

Yazan : Emin SEVİNÇ

Bizim köyde birçok imece olur. Bunlardan en güzel bulgur çekmedir. Sonbahar, kış mevsimlerinde yapılır. Bu akşam Ayşe Bacı'nın bulguru çekilecek. Ya oğlan imecesi, yahut da kız imecesi yapacaktır. Oğlan imecesi yapılacaksa oğlanlar, kız imecesi yapılacaksa kızlar toplanır. Kız imecesi daha güzel olacağından, biz de delikanlı kızları toplatalım Ayşe Bacı'ya. Akşamdan sonra kızlar toplanır Ayşe Bacı'nın evine. Biri altında, biri üstünde olmak üzere yuvarlak taşlara "el taşı" de denir. Bunlardan üç dört çift kurulur. Her birinin başına dört kız geçer. Bunlar — İkişer ikişer, sırasıyla, birbirlerini dimlendirekten — taşı çevirenler. Her taşın başında bir de buğday koyacak bulunur üst taşdeliğine. Hem çekerler hem de türkü çalırlar. Bir de türküyle oğlan everirler; iki kız:

"Delüşünüm varyıyo"

"Hamım gussünüm varyıyo!"

Karşıdan iki kız:

"Siniide neler geliyo?"

"Hangi guller geliyo!"

"Bu kerez zollu varyıyo" (1)

"Ali olan varyıyo" (2)

"Gelsin onu alayım"

"Güllü grıza sarayım!" — Yahut —

"Gafir gadan alasm" (3)

"Güllü gurban olasm"

daha doğrusu benimle beraber genç olanlara geliyor. Otuz beş yıldan beri hizmet gören ve eminim hiçbir vakit emekliye ayrılmalarını istemeyecek olan taze ve sağlam dostları muhafaza etmiş olmayı, her yıl ve şimdi yeniden bulmayı da Tanrının lütuflarından biri sayıyorum. 25 -31 seneleri arası bu bahtiyar yıllarda Türkiye bana hayatı güzelleştiren ve yaşamaya değerli bir hale getiren bu bağlılıklardan bir çoğunu vermiştir. Aziz Dekan, bu akşam şahsınızda onlara saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Evet, on yıldan beri böylece her yıl Türkiye'ye geliyorum, çalışmaya, hamdolsun sona ermekten uzak olan araştırmalara devam etmeye geliyorum. Hem de gerçekten, gücümün yettiği kadar çalışıyorum. Ama kendi kendim-

Bulgurun ilk çekilişi bitince, kızlar yemek yer. Yemekten sonra aynı bulguru yeniden çekmeye başlarlar. Çünkü bulgur henüz iridir. Eğer yemeği beğenmedilerse, şunu derler:

"Daş dönmüyo dönmüyo"

"Daşdan bulgur enmiyo"

"Kor olaçça.."

"Bişirdim yenmiyo"

Yemek gecikecek olursa, o zaman da şunu söylerler:

"Yarım ekmek yarısı"

"Tüm ekman gurusu"

"Acamızdan öldürdü"

— — — — —, (mm) garısı"

Bu ikinci çekme işi de bitince kızlar evine bırakılır. Ama sabah yakındır.

DERGİMİZİN NOTU: Eylül 1964 tarihli ve 182 nci sayımızın 3527 nci sayfasında çıkan, Emin Sevinç'in "Akdağmaden'in Örenkale köyünden Gelin ve Oğlan Değişmesi" başlıklı yazıya yanlışlıkla, yazarın adı yerine, derlenen malzemeyi veren Mustafa Özerin adı konulmuştur. Bu yanlışlığı özür dileyerek düzeltiriz.

(1) Kerez: Kez. Zollu: Zorlu; esashi, iyi — güzel.

(2) Olan: Oğlan.

(3) Gafir: Kalkiver..

le tamamıyla samimi olduğum vakit biliyorum, anlıyorum ki bu çalışma da bir vesiledir, beni buraya çeken başka şeydir, hatta artık şuurlu olmayan bir şeydir: Bu, sevdiği ve üzerinde kendini mutlu hissettiği çayıra giden hayvanın içgüdüsidir. Ve bu aziz Dekanım, bütün minnetimi hülâsa eden kelimedir: İnsanlık mefhumunun manasını muhafaza et tiği bu toprak üzerinde, beni karşılayan eşsiz dostların yanında mutluyum.

Bu akşam mutluluğa, şerefi katan Üniversiteye; aralarında çalışmış olmakla övündüğüm tedris heyetine; bu en son sınavını yaşlı adayına oylarına veren meslekdaşlarımın her birine; ve, hocaların ötesinde bizim varlık sebebimiz olan öğrencilere, Kardışçe başarı dileklerimi sunarım. Bütün kalbimle teşekkür ederim.

Naldöken Tahtacıları Folklor ve Etnoğrafyası :

NALDÖKEN ERKEK GIYIMI

Yazan : Rıza YETİŞEN

Sırta, en içten göynek (gömler) giyerler; bu daha ziyade bürüncük bezinden yapılmış olup, uzun kollu, bağcıklı yakalı, göğsü göbeğe kadar açık ve düğmesizdir. Bazıları yakaya bir tek düğme koyarlar.

Bacağa, uzun paçalı ve ayak bileklerinden bağcıklı künçek dedikleri iç donu giyerler. Bunların rengi daima beyaz ve sağlam kaput bezinden yapılır, bel kısmı uçkurludur. Bazıları pantolon altına hiçbir şey geymezler.

Mintan yerine, kollu ve düz yakalı, renkli düğmeli "Zubun" giyerler; ekseriya çok renkli bezleri tercih ederler.

Sırta, ceket yerine haydari yakalı, bel altına kadar inen, önden tek düğmeli, vücudu sıkkıca saran, kollu ve koyu renk, guha veya kadifeden, bir nevi mintan geyerler. Kol yarıları kısaca, ve üstten kapalıdır. Bugün bu tip elbiseden eser kalmamıştır; ihtiyarlar bile yeni normal elbiseler geymektedirler. Bu ceketlerin bütün kenarları siyah serit ve kordonla çevrili olurdu; serit ve kordona Harç denir. Hatırlanabilen ve el yapısı eski bir resimde görülen en eski sırt geyimi budur. Kış günleri daha üste "kokulete" denilen pelerin biçimli, ve başa giyilen külâhlığı da bulunan, siyah ve gök mavisi kadife ve çuhadan bir nevi kalınca sırtlık geyerlerdi ki, bunun da bütün kenarları zenginlerde strambalı, orta hallilerde serit ve kordonla işlemeli olur.

Pantolon yerine "Elifiye" dedikleri uçkurlu, yukarıya bol, bacakları dar, ayak bileklerine kadar inmeyen uzunlukta gene

aynı kumaşlardan dizlik giyerler; uçkur yatağı daima kırmızı renkli olur ve kuşağın altından görünür. Arka tarafa gelen kısım fazlasıyla bol, ve koyun kuyruğu gibi arkada yığılan, paçaları dizden yukarıda kalan, dizleri çıplak bira kan uzunlukta "Şavlar" (şalvar) da çok giyilir; buna Aydın biçimi de derler. Diz çıplığından aşağı tozluk geyerler. aynı kumaştan ve işlemeli olarak yapılan tozluk, pabucun üstüne kadar iner ve bacağı sıkacak kadar dardır. Bunun da kenarları işlemeli olur. Ayağa daima kara pabuç giyerler. Çorap hemen hemen hiç giyilmez. Kara pabuç el'an geyen ihtiyarlar vardır.

Bellerine ekseriya uzun kırmızı kuşak sararlar, Tarablus kuşağı pek beğenirler. Bazıları da bele hiç bir şey takmazlar. Kuşak üzerine "silâhlık" takanların, kuşağın alttan görünmemesine dikkat etmeleri lâzımdır çünkü ayıp olur; bu sebepten uzun kuşağı gayet ustalıklı dar olarak sararlar. Silâhlık ve kuşağa "destemel" (mendil), tüütün kesesi para çıkışı, takım (ağzılık), çakı, kav ve çakmak gibi şeyleri yerleştirirler; bellerinde silâhlık olduğu halde, üzerlerinde kat'iyen silâh taşımazlar, evlerinde bile bulundurmazlar.

Başlarına, eskiden püsküllü kırmızı fes geyip üzerine "Abâni" dedikleri bir nevi sarık sararlardı. Gençler, çoğunlukla sarıksız fes giyerler. Çok yaşlılar, fes altına veya fes'siz başlık ve başa sıkıca oturan, takke geyerler. Bu gün bile bazı köylüler şapka üstüne

abâni sarmaktadırlar. Çünkü bu örtü icabı halinde, soğuğa güneşe karşı başlarını korur; onun havlusunu, mendili ve sofrasıdır. Mürgitler ve dedeler, bu abâni'yi ötedenberi kullanmazlar; onlar hasırlı fes üstüne (şimdiki fôtr şapka seridi gibi) sarı sırma işlemeli (şam işi) 3-4 cm. genişliğinde ince sarık takarlar. Yaşlıları yeşil ve uzun (emir sarık) sarık sararlar. Çok eskiden, bezden ve içi pamuklu kavuk ve daha sonraları da kalpak geyerlermiş; buna gabalak ve daha çok gara gabalak veya çerkes kalpağı denmektedir. Keçe külâh geyildiğini yaşlılar anlatırlar.

NEZLE ve GRİPTE

ECZANELERDEN ARAYINIZ

LOKMAN LÂBARATUVARI

(Folklor — 127)

PİR SULTAN ABDAL HAKKINDA YENİ NOTLAR

Yazan : Cahit ÖZTELLİ

Pir Sultan Abdal uzun süreden beri üzerinde durulan önemli bir ozandır. Onun için epeyce yazı yazıldı, kitap yayımlandı. Bu konu üzerine benim yazdıklarımı Türk Folklor Araştırmaları ile Türk Dili'nde görebilirsiniz. Bu yazımda da Pir Sultan üzerine çıkmış en iyi bir eser olan Pertev Boratav ve A. Gölpınarlı'nın ortaklaşa çıkardıkları "Pir Sultan Abdal" eserinde bazı yanlışları göstermeye ve bazı düşüncelerimi göstermeye çalışacağım. Sonra da yeni bulduğum hiçbir yerde çıkmamış şiirlerini vereceğim.

1 — Adı geçen eserin (72.) sayfasında bulunan Ahmet Paşa ile Tahmasp Kulu arasında söyleşmeli manzume, yazarların söylediklerinin tersine olarak on altıncı yüzyıla ait değildir. Çünkü, bir kere bu manzumenin dili kesin olarak bu yüzyılın yani on altıncı yüzyılın değildir. Erbabı bunu çok açık olarak görür.

İkincisi, Tahmasp Kulu denilen kişi, yazarların sözünü ettikleri Şah Tahmasp değildir. Manzumede açıkça adı "Tahmasp Kulu" olarak bildirilen ve sonradan yeni bir hanedan kuran "Nadir Şah"tır. (Bk. Tahmasp Kulu Han'ın Tevrihi, Türk Tarih Kurumu; İsmail Hâmi Danişment, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, c. 4, s. 17). Nadir Şah henüz Tahmasp Kulu adını taşıırken ve şah olmadan, 1730'da Osmanlılarla İran arasında savaş başlamış, bu sırada Irak cephesi komutanı vezir Ahmet Paşadır. İran orduları Kerkük vilâyetini ele geçirmiş, Bağdat ölerine inmişti. İşte bu sırada Ahmet Paşa ile Tahmasp Kulu arasındaki çatışmayı bir asker ozan bu manzume ile dile getirmiştir. Bu bakımdan manzumenin Pir Sultan ve zamanı ile hiçbir ilgisi yoktur. (bk. İ. H. Danişment, c. 4, s. 24—25).

2 — Yine aynı eserin (71.) sayfasında, Bağdad'ın Sultan Süleyman tarafından alınması anlatılırken (2) sayılı notta "Güzel Şah'ım niye verdin Bağdad'ı" bağlama mısralı manzumenin mahlası olarak görülen Hatayî'nin olamayacağı söylenmiştir. Bu görüşlerinde haklıdır yazarlar. Bu manzumeyi ben, merhum Vahit Lütfi Salcı'nın bana geçen yazmalarından birinde Pir Sultan adına buldum. Şimdi bu manzumenin gerçek sahibi

bulunmuş oldu.

3 — Aynı eserin (45.) sayfasında başlayıp öteki sayfalarda devam eden ve bir uzun destanla biten bölümdeki destan Sadettin Nüzhet ve yazarların belirttikleri gibi, Pir Sultan adını taşımakla birlikte onun değildir. Ama kimin olduğunu araştırmacılar bildirmiyorlar. Ben, bu uzun manzumeyi Âşık Ömer adına iki yazmada buldum. Ayrıca S. Nüzhet'in "Âşık Ömer" adlı eserinde buna benzer bir manzume daha var (bk. s. 39) (yine bk. V. Lütfi Salcı, Folklor Postası, sayı 13, 1946). V. L. Salcı bu manzumeyi Seyyit adında Pirîştineli bir Arnavut'a malediyor. Öyle anlaşılıyor ki Âşık Ömer'in olan manzume sonradan az çok değişmelere uğrayarak Pir Sultan, Seyyit ve Âşık Ahmet adlarına geçirilmiştir.

4 — Aynı eserde Ali İzzet'ten alınan bir hayli manzume var. Bunların pek çoğu kendince uydurulmuş ve hazırlayıcıları feci şekilde aldatmıştır. Bunu daha sonra hazırlayıcılar da anlamıştır, ama neye yarar, bir kere kitaba geçmiş oldu, iş işten geçti. Ali İzzet aynı işi Adnan Saygun'un "Karaca Oğlan" adıyla yayımladığı eserde de yapmış, baştan başa kendisinin işlemiş olduğunu, hattâ daha önce yayımladığı kendi şiirlerinden katmalar yaptığını bildirmişti (bk. T. Folklor Araştırmaları, sayı 35).

Bu bakımdan, bu değerli eserde bulunan Ali İzzet (A. İz.) işaretli manzumeler her zaman şüphe ile karşılanmalıdır. Bizce Ali İzzet'ten alınanların hiçbirisi Pir Sultan'ın olmayıp ya kendi uydurması ya da başka âşıkların doğrudan doğruya eseri ya da başka şiirlerin karmasıdır.

5 — Tunceli bölgesindeki aşiretler arasında "Pir Sultan Zâdeler" adıyla bir zümre de vardır (bk. T. Folklor Araştırmaları, sayı 48). Yalnız, Hacı Bektaş Veliye de Pir Sultan denildiğini gözden uzak tutmamak gereklidir. Bu aşiret üzerine ayrıca araştırma yapmak yerinde olur.

PİR SULTAN'IN YENİ BULUNAN
ŞİİRLERİ

Sabrı kula kula, canına yetti
Hasmını ararsan bundadır âşık

BUCAK İLCESİNDE "ÖLGÜLÜ"

Yazan : Sener YÜCE

Bucak'ta ölüm olayına "ölgülü" denir. Ölgülüde kadınlar ağlaşırlar ve yas ederler.

Yas etmek, gerçek üzüntünün bir ifadesi olduğu zaman meziyet sayılırsa da yas edivererek ölen kimsenin geride kalan yakınlarından birşeyler kopararak geçimini sağlayan "yascı kadınlar" da vardır. Böyle kadınlar hemen her ölgülüye yetişir ve çok tabii bir şekilde ağlayarak, irticalen yas ederler.

Bucak ilçesi'ndeki anlamıyla yas etmek deyimi hem ağlamayı hem de ağıt söylemeyi kapsar. Ağlamadan ve hiçbir üzülmeye belirtisi göstermeden söylenen ağıt, yas değildir.

Bucak'ta "ölgülü"yü duyan kadınlar ölü evinde toplanırlar. Bunlar yakın komşular ve ölüntü akrabalarıdır. Arada bir "i-ha-ha" "f-ha-ha" şeklinde sesler çıkararak yas ederler. Bu ağlayışlar bazan ağlayış olmaktan çıkarak monoton bir ses haline gelir. Ağlayan kadınlar "mahrama"larıyla, "dastar"larıyla, yazma veya bir mendille gözyaşlarını silerler. "Yeklemce (yalandan)" ağlayanlar mahramalarını yüzlerine gözlerine örttüikleri için ancak dikkât edilince seslerinden anlaşılırlar.

Yas etmeyi kendisine meslek edinen kadınlardan birisinin başına bir olay gelmiştir ki, ondan sonra "Deli Fedîma" diye anılması ve kınanmasına sebep olmuştur:

Kâmil oldum deyüydü edersen
Hamakat nişanı kimdedir âşık

Ehl-i kıl olmadım, söylemem neden
Senin mücadelen benimle neden
Muhammet Mustafa göttü kâmiyadan
Tacile hırkası kimdedir âşık

Ben de bilmem nasıl sevdiğim
Heman çektiçeğim kuru kavga'dır
Nebi Medine'de Musa Tur'dadır
Muhammed'in nuru kimdedir âşık

Gözle erkânın, dönme yohundan
Dereler de goncasını güliünden
Pir Sultan'ım hâ der elem elinden
Senin sende, benim bendedir âşık

Gerçek âşıklara salâ denildi
Aşka olan gelsin, dermanı buldum
Ahilen vahilen cevân ederken

Bu kadıncığız bir gün alelacele bir ölgülüye yetişmek isterken yolda, ölgülüde edeceğimiz yası düşünmüş. Fakat ölü evine vardığı zaman - evedisinden - ilk düşündüğü:

Bahdı pekmez sanırdım
Kabakdan akmaz sanırdım
Ağa dayım beni
Bu kadar yakmaz sanırdım

Yerine:

Altokka pekmez
Yerinden kalkmaz
Ağa dayım
Kalksa da getmez

Demiş.

Ben burada gerçek bir acının ifadesi olan, kendi sevgili ve aziz ölüleri için geride kalan yakınlarının, sevenlerinin yaslarını yazıyorum.

1
Akşamı ile ikindinin çağında
Gül mü bitmiş aman olan bağında
Göç mü olur böyle bayram ayında

Yarğımını verdim taşta
Yönümü döndüm güneşe
Kadın kıyâ konak döşe
Varyyoru benim anam

2
Ağıt m'olo Erzurum'un sümbulü

Canımın içinde cânanı buldum

Açılmış dükkânlar, kurulmuş pazar
Canlar mezar olmuş dellalda gezer
Oturmuş ümmetin beratin yazar
Cevahir bahs olan dükkâna buldum

Âşıklar, sadıklar doğru varırlar
Anda cem olmuşlar, verüp alırlar
Cümle enbiyalar divan sorarılar
Hakka karşı olan divanı buldum

Akarda gözünden yaş yerine kan
Zerrece görünmez gözümde cihan
Deryalar nûş edüp kanamaz iken
Âşıklar kandran ummânı buldum

Pir Sultan'ım hâ der, hoş bazar imiş
Âşıklar seyrân edüp gezer imiş
Cümlenin maksudu bir dîvar imiş
Hakka makbul olan divanı buldum

KELİMELERDE ÇATALLANIŞLAR

Yazan : (Merhum) Prof. Mahmut R. GAZİMİHÂL

En uzak dillerden olup da morfoloji bakımından andırışan kelimelerin tesadüfen birbirine karışmasına ve bu ortaklık kurmaların yüzyıllarca farkına varılmadığına dair misaller pek çoktur. Alfabetik dizileri birkaç bakımdan taradığım sırada son bir yazılık notlarımı da işte o bakımdan dizeledim. Saz adlarındaki çeşitleniş ve karışmalar gibi vakıalarla karşılaşıldıkça emsâl olarak bu yazıdaki maddeler hatırlanabilecektir. Fayda sağlayacağı umuduyla diziyi özeltiyorum.

FİŞEK — Havai fişek anlamındaki fransızca "fusee" kelimesi gibi "fişek" (veya fişeng) kelimemiz de acaba bir onomatope midir? Aralarında iktibas münasebeti olmuş mudur?

KALDIRIM — Zem'nden kaldırılıp yükseletilerek yapılmış taş döşeme. "Bu kelime an asıl türkçe olduğu halde bazı rum müellifleri İYİ YOL mânasına rumca birleşimden alınma göstermişlerdir" diyerek Şemseddin Sami merhum mantığın müdafii kalmıştır. **KALTURMAK** (= kaldırmak) türkçenin en eski kaynaktan fiillerindedir.

KIRIT — Kapanan kapının kanatlarına işerden ve kenet yerlerinden sürülen ağaç kol. Bunun **KİRMEK** (=girmek) fiiline bağ-

*Bitti m'ola Şam elinin lâlesi
Gözlerime hayal meyal görünür
Osman'ın kaşlarının karası*

3

*Pabuçunun üstü pulludur
Üstündeki entarisî tellidir
Ener Aşana'mı bilemezseniz
Ardındaki topak kızdaki bellidir*

4

*Kahve güğümleleri kaynar ocakta
Adı anılır sancakta
Bir Hacı Ali Bey daha yoktur Bucak'ta*

5

*Üç Pınar'ın ayağında
Üç gül bitmiş yamağında
Molla Mahmut'un kocağında
Sahne dramadım kızm ben seni*

lığını belirten Kaşgarlı Mahmut, arapçadaki **KİLİT** kelimesile benzeştigine de dikkat ediyor. — Kilit ve anahtar kelimeleri eski Yunancadan arapça ile farsçaya ve oradan türkçeye geçmişlerdi.

KÖZLÜK — Gözlüğün Kaşgarlı divanındaki en eski imlâsıdır. Camlı gözlüğün ne zaman, kimin tarafından ve nerede icat edildiğini her ansiklopedide okumak kolay olduğu için, bu vasıtanın neden dolayı frenkçe adıyla bizlere geçmediğini gözlük kelimesinin kıdemli yaygınlığı izah eder. En derin çağların Türk gözlüğü tabiatile camlı değildi. Kaşgarlı şöyle tarif ediyor: "KÖZLÜK, at kuyruğundan yapılmış bir dokumadır; köz (= göz) ağrıdığı veya kamaştığı zaman üzerine konur". Fakat, buna bakarak gözlüğü türkler icat etmiştir demek, meselâ mürekkepli kalemin atası "divit" olacağını düşünmeye benzer! Gözlük, kendi çok eski fakat modern medlûlü pek başka olan türkçe kelimelerdendir.

SAMDA — Bu kelimeyi Kaşgarlı Mahmut şöyle tarif ediyor: "Ayağa giyilen sandal, Çiğilce". Arapçadaki **SANDAL** ile tercüme ettiğine göre, bu pabuçun araplardan Fergana taraflarına geçtiği düşünülebilir. **AKRAB EL - MEVARİD** zeylinde (271) sandal için "meste benzer bir ayakkabı" denilmektedir. — Anadolunun çarık ve sokman gibi ayakkabıları çağlarında sandal adının bizde kullanılmışlığına dair hiç bir kayıt yoktur. — **SANDAL**, eski yunanlı ve romalıların giydiği üstü açık bir nevi çarıkta ki, onlardan adıyla birlikte Frenklere ve onlardan yine adıyla birlikte çağımızda bize modalardan olarak geçti; bir çeşit kayak anlamındaki diğer sandal kelimesile sözlüklerde ortaklık kurdu.

SARNIÇ — Sarnıcsız evde oturanların çocukları bu kelimeyi ve mahiyetini geç öğrenirlerse de, eninde sonunda herkes öğrenir ve bilir. Kendim geç öğrenmiş ve epey zaman başka dilden bir kelime sanmışım. Kaşgarlı'da varlığını görünce belki de ilk defa olarak ayıldım; şöyle tarif ediyor: "Sarnıç, deve derisinden yapılan su tulumu; ağaçtan oyulmuş kap". Eski Asyadaki türk sarnıcının şimdiki sarnıçlardan farklı olduğu görülüyor.

SÖKMEN — Şimdiki Anadolu düğün

ARAŞTIRMALARI

seymenlerinin bu eski Asya "sökmen" lerinden hatıra kaldığına ve bazı lûgatçılarımızın sandığı gibi Osmanlı **SEKBAN** teşkilâtile seymenliğin hiç bir ilgisi bulunmadığına epey eskiden ilk defa ben dikkat çekmişim. Seymenin aslı olan Sökmen'i Kaşgarlı Mahmut şöyle tarif ediyor: "Yigitlere verilen bir sandır; savaşta sırayı söken, kıran kişi". Türkçe sökmen veya seymen ile farsça sekban'ı karıştırmak abestir. İslâm Ansiklopedisinin **ALP ERENLER** maddesinde (Sökmen = Seymen) eşitliği kabul edilmiştir.

TALGUÇ — Dalgıç kelimesinin en eski imlâsıdır. Fakat, dalgıçlık, batı türklerinin denizaltıcılık gibi geç öğrendiği marifetlerdendir. Asyada **TALGUÇ**'un anlamı büsbütün başkaydı; Kaşgarlı şöyle tarif ediyor: "Hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağaç". Daldırılan nesne anlamına.

TALYAN — Dalyan kelimesinin eski imlâsıdır. **DALYAN GİBİ DELİKANLI** denildiği zaman anlaşılın mâna levent endami ifade eder. Bazı lûgatçılarımız dalyan kelimesini bahkçaların dalyan direğinden kinaye sayarak "italyan" adından bozulmalığını düşünmüşlerdi! Halbuki kelime en eski türkçede vardır ve Kaşgarlı tam anlamile tarif etmiştir. Dalyan bundan kinayedir.

TAPANCA — Tabanca kelimesinin eski imlâsıydı. Tokat, şamar demektir. Şimdilik Anadoludan bilinen en eski kaydı bir XVI. yüzyıl metninde geçer. — Ateşli silah anlamındaki **TABANCA**, çok sonraki bir teşmildir. Tokat anlamındaki tapanca bizde asırlardır unutulmuş bulunuyor.

TOKA — En eski "toku" kelimesinin bazı Asya diyelerinde de yaşayan muhavvel bir söyleniş, tokuşmak fiilinden ve kayış halkası anlamındadır. — Bir de italyanca "Tocca" kelimesinden dilimize sonradan geçerek lûgatta üsttekiyle ortaklık kuran **TOKA** vardır. Kadehleri tokuşturmak ve el sıkarak tokalaşmak anlamına. İtalyancada "Toccare" fiile dokunmak demektir ki arada tesadüff bir kök andırışması vardır. (Tokunmak).

TÜTÜN — Çubuk ve cigara tütünü kullanılmadan yüzyıllarca önce **TÜTÜN** kelimesi ve **TÜTMEK** fiili vardı; tütün, sadece duman demektir. Halen bizde bu anlamda kullanılmıyorsa da, eski Anadolu metinlerinde duman demektir. — Kaşgarlı Mahmut şu savı

verir: "OT TÛTÛNSUZ BOLMAZ, YİĞİT YAZUKSUZ BOLMAZ" (= Ateş dumanısız, genç günahsız olmaz).

TÜFEK — Ateşli tüfengün icadından önce de bir tüfek çeşiti, türklerde vardı, bir nevi tıpaçtı. Kaşgarlı şöyle tarif ediyor: "TÛVVEK, Yaş söğüt ağacının veya buna benzer bir ağacın kabuğu boru gibi çıkarılır, serçe kuşlarını vurmak için içerisine yuvarlak tane konularak atılır. Bu, burudan dahil yapılabilir. Çiğitçe." (Fişek tipinde kelimedir). Tabanca, sapanca gibi ses taklitçi sözlerden olacağı düşünülebilir; kapanca da böyledir.

Misallerimize burada son veriyoruz. Bir saz adının zamanla büsbütün ayrı cinsten musiki aletlerine alem olduğuna dair organografyada sayısız ve şaşırtıcı misaller vardır. Onları da işte bu anlam değiştiren kelimelerden saymamız gerekiyor. Bu bahis, kelimelerin mecaz çatallanışlarından tamamen ayrı ve sıfatlar yerine isimlerde anlam çeşitleniş meselesidir.

EMNİYET SANDIĞI

1 9 6 4

YILI İKRAMIYE TUTARI

900.000 Lira

7 APARTMAN DAİRESİ

592.000 Liralık

PARA İKRAMIYELERİ

ASIRLIK TECRÜBE.
ARADIĞINIZ EMNİYET.
BOL İKRAMIYE.
SOSYAL HİZMET.
EMNİYET SANDIĞI'ndadır

KAGIZMAN YÖRESİNDE ALEVİLİK

Yazan : Fazıl ŞIKTAŞ

Kağızman yöresinde bir çok tarikatlar vardır. Sofiyenin kanaatine göre bütün tarikatlar asıhtan birine kadar uzanır. Kağızman yöresinde yaygın bulunan Nakşilik Hz. Abubekire kadar dayanır. Kadirilik ve Alevilik tarikatları da vardır. Kağızman'ın Paslı, Böcükli, Kömürlü ve Yalnızagaç köylerinde yaşayan halk tamamen Türkmen Alevi'dir. Türkmen — Aleviler "Hulefa'yi selâse"yi tanımadıkları için tarikatın ancak Aliden geldiğine inanmışlardır. Tarikat silsilesini şu yolda naklediler. Hz. Ali, Hasan-ı Basri, Habibi-i Âcemi, Davud-u Taî, Maruf-u Kerhî, Şeyh Sırr-ı Sakati, Cüneyd-i Bağdadî, Ebu Ali Merağî, Şeyh Ebu Ali Hasan, Şeyh Ebu Mağribî, Şeyh Ebu Kasım Gurganî, Şeyh Ebu Farmidî, Fazl İbni Muhammed Tusî, Hoca Ahmed Yasevî, Hoca Yusuf Hemadânî, Şeyh Lokmatül Horasanî, Pîr-i tarikat Esseyyit Muhammed Bektaşî Veli İbni İbrahim üs Safî'dir.

Hacı Bektaşî Velinin nesepleri de 12 imama dayanmaktadır. Bektaşilik ve Aleviliğin esasını ehl-i beyte muhabbet teşkil eder. Bektaşiler ve Aleviler Câferîdirler. İmam Câfer Sâdık'ın bir mezhep reisi değil, Muhammed ve Ali mezhebinin aynen nakledicisidir. Muhammed ve Ali'nin tuttuğu doğru yolun takipçisidir. Ceddinin ilim ve irfanına, yol ve erkânına vakıf olan İmam-ı Câfer Sadık ayrı bir meshep çıkarmaktan uzaktır.

Genci Abdal'ın:

Bu yol hak Muhammed Ali yoludur
Kırkların bînası ulu yoludur.
Pîrim Hacı Bektaş Veli yoludur.
Gördüğün ört, görmediğin söyleme.

Deyişi de bunu güzel ifade etmektedir.
Türkmen Alevilerin bütün ibadetleri gizlidir. Bu tarikata girmeyenler onun sırrına vakıf olamazlar.

Bakın Genci Abdal şu beytiyle ilâhi aşkın sırrına herkesin eremeyeceğini ne güzel beyan ediyor:

Sırr-ı aşk-ı Genci'ya nâdâna açma kıl hazer
Âşk-ı mânây-ı dil-i esrar bilmez neydüğün
Bektaşilik bir tarikattır. Alâha ulaşan bir yoldur. Bu yolda ancak ermiş ehlibeyt

dostları yürüyebilir. Hak yolunda ancak hak- kî tutanlar yürüyebilir. Bektaşilik ve Aleviliğin aleyhinde olanlar işin içyüzünü bilmediklerinden İslâmiyetin ana hatlarına göre kurulan saf bir yol iken, ayin-i cemlerinde mum söndürdüklerine, gayrimeşru harekette bulduklarına dair iftiralar edilir. Halen böyle cahil softalar mevcuttur.

Anadolu nüfusunun yarısını teşkil eden Alevi ve Bektaşiler âyinlerine ağır suç işleyenleri, adam öldürenleri, zinâ yapanları, haksız yere karısını boşayanları, hırsızlık edenleri, yalan konuşanları, ehlibeyt düşmanlarını hiçbir surette almazlar. Bu gibilere iltifat edilmez ve manevi bir ceza ile ağır dar beler indirilir.

İslâmiyette Şiflik, Alevilik ve Bektaşilik bilhassa Türkler arasında çok yayılmıştır. Çünkü Türkler haksızlığa tahammül edemezler. Bir Eba Müslüm tek başına haksızlığa karşı açtığı bayrak altına topladığı kuvvetle bir devri kapamıştır.

12 İmam şer kuvvetleri karşısında devamlı surette haksızlığa maruz kalmışlardır. Masum olduklarını ve hakkın onların safında olduklarını bildikleri için 12 İmamın tuttuğu yolu tercih etmişlerdir. İmam Hüseyin din uğruna Kerbelâ'da ailesi halkı ve yanında bulunan 72 taraftarıyla şehit edildiler. Bütün kendisini sevenler Muharrem ve Sefer aylarında yas tutarlar. Mersiyeler okurlar, ağlarlar, dövünürler. Her İmam için bir gün oruç tutulur ve on gün İ. Hüseyinin susuz şehit edilmesine hürmeten su içmezler. Hakkın 14 masumla birlikte olduğu inançları tamdır.

Her Türkmen Alevinin dilinde doluşan Genci Abdal'ın 14 masuma ait bir deyişini veriyoruz.

Dostum Muhammettir Hak Habibullah
Söylersen Muhammed Ali'den söyle
Cihana geldiler, sırr-ı sırrullah
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Hasan Muhammed'dir Hüseyin Ali
Şah İmam Zeynel'e demişiz belî
Muhammed Bakır'ı sevdik ezeli

ARAŞTIRMALARI

3571

Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Evlîya, enbiya onlara âşk
Verdiler ikrarı oldular tanık
Hak yolunda İmam Cafer üs Sadık
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Musa-i Kâzımdan kuruldu erkân
Şah İmam Rizadır Pîr-i Horasan
Taki ile Naki mü'mine iman
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Hasan-ül Aşkseri serveri âlem
Muhammed Mehdidir sâhib ül kerem
Genci Abdal zikret dilinde her dem
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Türkmen Aleviler oruç tutar, namaz kılar, hacce gider, fitre ve zekâtını verir. Allahı hak, Muhammedi peygamber ve Ali ile 11 evlâdını inam olarak tanır.

Kağızman yöresinde ehlibeyt sevgisi ve saygısı bütün tarikatlarda olduğundan fazladır. Bu hal bazan yanlış anlaşılmalarna sebep oluyor ve bu yüzden en koyu Nakşibendilerde bile bazan:

Bir rivayet halk dilinde Bektaşî derler bize veya:

Sırrı srla saklarız süphesiz Bektaşiyiz

Gibi mısraların doğmasına sebep oluyordu. Biz Kağızman yöresindeki tarikatlarda Bektaşilik konusuna elimizde bulunan Hacı Numan Efendiye ait kendi el yazması bir defterde bulduğumuz bir deyişle son vereceğiz. Deyişte (tapşırma=mahlâs) bulunmadığı için kimin olduğunu tesbit edemedik. Öğle da bilmiyordu. Kendisinin olması ihtimali de vardır. Deyiş Kerbelâ şehidi Hz. Hüseyinin ağzından söylenmiştir.

Ey kavm-i dün ceddım benim
Hayr-ül veradır yâ değil.
Server-i külli enbiyâ
Nur-ül Hudadır yâ değil
Ey Kûfiyan-ı bivefa,
Âlem bulur bizden sefa.
Zehra Anam, Hayrennisâ,
Dürr-ül hayâdır yâ değil.

Kaldı belâlarda başım.
Alkan oluptur gözyaşım.
İmam Hasandır kardaşım.
Ol Müçtebadır yâ değil.

Kimdir İmamı dağlayan?
Su yollarını bağlayan,
Bu haymelerde ağlayan.
Al-i Abâdır yâ değil.

İnsâf edin ey Kûfiyan.
Yandım susuzdan el-aman,
Sinemde kan câri olan.
Yetmiş yaradır yâ değil

Ya eyyühe! kavm-i küfür.
Kimdir Aliden gayrı nür
Miftah-i ebvab-ı sürur.
Ol Mürtezadır yâ değil.

Ya eyyühe! kavm-i pelit.
Kıldız beni susuz şehit
Halk içinde olduz behit.
İşiz cefadır yâ değil.

Ya eyyühe! kavm-i küfür.
Kıldız beni kan ile hür.
Ceddi pâki benim meşhur.
Ol Mustafadır yâ değil.

Ahır imamdır ümmete,
Saldız bizi bu mihnete,
Bir fikredin bu zillete.
Allah rizadır yâ değil.

Yıllık aboneli: 12,
altı aylık aboneli: 6
İttadır.
Yurd dışı senelik abone:
3\$, 1£

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Basılmıyan yazılar
istenince geri gönderilir
Dizgi ve Baskı: Seri-İş
Matbacılık Ortaklığı
Ankara Cad. 107 İstanbul

Yazı İşlerini Fihlen İdare Eden: Mes'ul Müdür:
BORA HINÇER

Mektup ve havale için adres: Posta Kutusu: 46, Aksaray — İstanbul

NAKERD İLE CÖMERT

Derleyen : Mahmut SURAL

Eski kaç — göç devirlerinde, uzun kış gecelerinin başlıca özelliklerinden biri de, konu komşu, hism akrabanın bir araya toplanarak, hoş vakit geçirmeleri idi. Bu toplantılarda kadın, çoluk çocuk ayrı, erkekler ayrı odalarda veya ayrı evlerde otururlardı. Bu toplantılarda, yemek ziyafeti yoksa, dağılma zamanı mutlaka, ya "çetnevir" yenir — çetnevir'in ne olduğunu daha önceki yazılarımda etraflıca anlatmıştım - ya da pastırma, sucuk, kıyma, peynir, tereyağı, türlü pekmez reçellerinden müteşekki bir kahve altı - yatgeberlik yapıldı. İşte bu toplantıların, bilhassa kadınlar kısmında muhakkak bir masalci - metelci bulunur, bu hanımlar genel arzu üzerine meteller söylerlerdi.

Benim çocukluğumda, komşumuz bir, Karaoğlanın Miyase abla vardı, ki pek çok meteller bilir, tatlı tatlı da anlatırdı. Biz çoluk çocuk:

— Ak Miyase ablam, şeker Miyase ablam, ha bize bir metel söyle?

Diye yalvarır, yakarırdık. Beni pek sever, yalvarmalarına hiç dayanamazdı. Hiç aklımdan gitmez bana:

— Gel ülen gidiman, sana güzel bir metel söyleyim de iyi dinle, der ve metelini anlatmaya başlardı. Şimdi aklımda kalan metellerden birkaç tanesini sunacağım. Ancak bu metellerin önünde veya sonunda söylenen ve şimdi sıralarını hatırlıyamadığım bazı tekerlemeler vardı ki, bunlardan iki tanesini önceden kaydedeceğim. Bu tekerlemeler şunlardır:

*Deveye vurdum palanı,
Yedi yerinden çektim kolanı,
Dinleyin ağalar bu yalmanı,
Yalam yalam bu yalanı,
Fili yittü bir ilanı (yılan)
Tosbağaya (kaplımbağa) bünip de
Deveyi kucağına alanı,*

*Tepeleden yü (yel) gibi,
Dereleden sel gibi,
Hamza pehlivan gibi,
Konarak, göçerek,
Lâle simbiül biçerek
Kahve, tütün içerek,
Vardık oraya dahil olduk.*

*

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir varmış, bir yokmuş. Bir Nâkerde bir cömerd varmış. Bunlar, başka şehirlerde çalışmak üzere, azıklarını düzüp yola çıkmışlar. Bir konak yürüdükten sonra, hem yorulmuşlar, hem de karınları acıkmış. Cömerd azık çıkısını gözerek ortaya sermiş. Yemişler, içmişler. Karınlarını doyurup, dinlendikten sonra tekrar yola düzülmüşler. Bir konak daha yof alıp, karınları acıkınca, tekrar konaklamışlar ve yine Cömerd'in azığından yemişler. Ve böylece her konaklamada Cömerd'in azığı yene yene tükenmiş, Nâkerd bir türlü azık çıkısını açamamış Nihayet aklıktan ve yorgunluktan bitkin bir halde, bir noktaya gelip konaklamışlar. Cömerd, bir lokma ekmecek vermesi için Nâkerd'e yalvarmış, yakarmış, ama yine de fayda vermemiş, Nâkerd ne kendi yemiştir, ne de arkadaşına yedirmiş. Bütün ümidini kaybeden Cömerd, biraz ilerilerinde görülen bir değirmencinin haberi olmadan, kokusundan karnının doyacağı ümidiyle un çuvallarının arkasına gizlenmiş. Gece yamsından sonra gürültü ile uyanan Cömerd, kalabalık bir cinler, periler gurubunun değirmeni doldurduklarını görmüş, hiç sesini çıkarmamış. Cinler, periler tefler çalıp, şarkılar söylemişler, dans etmişler. Nihayet içlerinden biri:

— Arkadaşlar demiş, falanca yerde bir terzi var, zavallı kalabalık bir âilenin de reisi, çok da fakir. Ah bilse de dükkânının ortasını bir kazsa altında koca bir hazine var. Bir diğeri:

— O da bir şey mi? Falan yerde bir kuyuyu var ki ağzına kadar altınla, elmasla dolu. İnsan oğulları bir bilseler, kimbilir nasıl hücum ederler?

Bir başkası da şöyle demiş:

— Sizin söyledikleriniz de bir şey mi? Bilmiyorsunuz, Padişah'ın gözleri görmüyor. Halbuki tedavisi pek kolay. Sarayın kapısının önünde bir kara köpek yatar. Bu köpeği keseler de, kanını Padişah'ın gözlerine sürüvermeler gözleri derhal nura kavuşur. Ama bilmezler ki,

Cinler bir zaman daha şarkılar söyleyip dans etmişler ve sonra gözden kaybolmuşlar. Cömerd hemen yerinden fırlamış, doğru şehire inerek terziyi bulmuş. Dükkânın ortasını

ARAŞTIRMALARI

kazmışlar, bir de ne görsünler! Hakikaten büyük bir hazine ile karşılaşmışlar. Terzi sevindinden deliye dönmüş. İyi bir adammış da. Cömerd'e demiş, ki:

— Bu hazineyi sen buldun, yarısı senindir bunun. Al, güle güle harca. Cömerd.

— Hayır olmaz, bu hazine senindir, çünkü senin dükkânında çıktı. Demiş ve teklifi kabul etmemiş. Oradan ayrılmış, doğru saraya giderek padişah'a haber salmış:

— Padişahım izin verirse, gözlerini açacağım. Diye. Hemen saraya, Padişahın huzuruna almışlar. Cömerd: "Padişahım demiş, sizin gözlerinizin açılması pek kolay. Sarayın kapısı önünde yatan kara köpeği, emir veriniz kessinler ve kanını bana getirsinler." Kara köpeği kesip kanını Cömerd'e getirmişler. O da o kanı hünkârın gözlerine sürmüştü. Bir anda padişahın gözleri nura kavuşmuş ve "Dile benden ne dilerisin?" demiş. Cömerd: "Padişahım sizin sağlığınıza dilerim" demiş. Padişah çok ısrar etmiş, hiçbir hediye kabul ettirememiş. İzin alıp Saraydan çıkmış, doğru cinlerin tarif ettikleri kuyuya gitmiş. Bakmış ki kuyunun içi altınlar, inciler, elmaslar, yâkutlarla tıka basa dopdolu değil mi? Bir miktar ceplerine koyuna altın doldurup, tekrar şehire dönmüş ve padişahın sarayının karşısına büyük ve muhteşem bir saray yaptırıp döşemiş dayamış. Biz gelelim Nâkerd'e:

Cömerd'in dönmediğini gören Nâkerd:

— Cömerd değirmende, her halde karnını doyurdu. Ben de gideyim de, karnımı iyice doyurayım. Diyerek, elinde hiç açılmamış azık çıkısı ile değirmene gitmiş. Değirmencinin haberi olmadan içeriye girmiş ve un çuvallarının arkasına saklanmış. Gece yamsı cinler yine bir gürültü ile değirmene dolmuşlar ve şarkı söyleyip tef çalmışlar, dans etmişler. Derken, içlerinden birisi:

— Arkadaşlar, demiş, hani geçen akşam ben, falan yerdeki terzinin dükkânının ortasında hazine var demiştin ya.. O terzi hazineyi bulmuş, zengin olmuş, ne iştir bu?

Bir diğeri:

— Hani demiş, ben de padişahın gözlerine, sarayın kapısında yatan kara köpeğin kanını sürseler gözleri açılır demiştin ya. Köpeği kesmişler, kanını padişahın gözlerine sürmüşler, açılmış adamın gözleri..

Bir başkası:

— Hayret yahu demiş. Hani ben de falan

yerde bir kuyu var, içi altınlarla, elmaslarla, incilerle dolu demiştin ya. O kuyuyu bulmuşlar, içinde ne varsa hepsini almışlar.

Reisleri demiş, ki:

— Öyleyse, bizi bir dinleyen var burada. Yıkın şu çuvaları, arayın değirmeni..

Cinler çuvaları yıkmışlar ve Nâkerd'i çuvaların arasından çıkarmışlar.

— Demek bizi dinliyen ve sırlarımızı açıklayan sendin ha..

Reisleri kükremiş:

— Çarpın sunu..

Cinler, Periler, Nâkerd'e sille tokat girişmişler ve zavallıyı ecis bütçüş bir hale sokmuşlar, üstelik dili de söylemez olmuş, Nâkerd bu hücumdan sonra o hâle gelmiş, ki anası görse tanıyamazmış. Cinler, periler son derece kızgın bir halde değirmeni terk edip gitmişler. Sabahleyin değirmenci gelip, acııp sesler çıkaran içri büğrü korkunç bir adamla karşılaşınca önce korkmuş, şaşırmış. Sonra değirmenden dışarı çıkıp atmış. O hâlinde bile Nâkerd azık çıkısını elinden bırakmamış ve acııp sesler çıkarmaya devam ederek, sürüne sürüne köyüne doğru yollanmış.

Biz gelelim Cömerd'e:

Döşeli dayalı büyük konağına yerleşen Cömerd'i meğer padişahın kızı, daha ilk gündüden görüp âşık olmuş. Yememiş içmemiş bir iğne, bir iplik olmuş. Padişahın ülkesinde ne kadar hâzik doktor varsa hepsi sultanı muayene etmişler, ama derdin ne olduğunu bir türlü bulamamışlar. Nihayet vezirin aklına Cömerd düşmüş:

— Padişahım demiş, sizin gözlerinizi açan Cömerd'e muayene ettirsek bir defa da, demiş. Padişah peki demiş. Cömerd'i saraya davet etmişler ve sultanın durumunu anlatmışlar. Cömerd, nâçar:

— Bir defa göreyim demiş.

Cömerd'i padişah kızının odasına götürmüşler. Sultan sevgilisini karşısında görünce, gözleri pırıl pırıl yanmış ve sonra gülmüş. Cömerd hem durumu kavramış, hem de sultanın güzelliği karşısında yıldırımla vurulmuşa dönerek, âşık olmuş. Ve etrafındakilere dönerek:

— Biziz biraz yalnız bırakmış demiş.

Câriyeler, hizmetkârlar çekilince iki sevgili sarmaş dolaş olmuşlar ve Cömerd'in, sultanı babasından istemesine karar vermişler. Sultan:

KENAN ÖZBEL'İN SON ÇORAP SERGİSİ

Yazan : Bora HİNÇER

1940 yılından bu yana kendisini tamamen halk sanatı eserlerini toplamaya adanmış bulunan Kenan Özbek'in son sergisi - Yapı ve Kredi Bankası Beyoğlu Şubesi'nin açılışı dolayısıyla - yeniden sanatseverlerin gözleri önüne serilmiştir.

Sayın ve değerli Özbek ilk sergilerini Halkevleri salonlarında açtı, Ankara İsmet Paşa Enstitüsü'nde öğretmen iken Halkevleri Genel Merkezi tarafından 16 eseri küçük birer kitap halinde basıldı. Bu eserler, Anadolu Çorapları, Oya ve Çeşitleri, Eski Türk Kumaşları, Eski El İşleri, Anadolu Kadın Kılık-ları, Eski Türk Keseleri, Cecim ve Sili, Antep Nakış İşleri, Anadolu Kilimleri, Kolanlar - Kuşaklar, Anadolu Halı Seccadeleri, Anadolu Tefriş Halları, Gürün Şalları, Beledî Dokumaları, Kasnak İşleri ve Konya Kaşıkları adlarını taşıyordu. Bunları Türk Çiğdemliği, Türk Nakkaşlığı, Türk Baskı ve Yazma İşleri, Anadolu Erkek Kıyafetleri, Türk Oymacılığı, Konya El Sanatları, Bursa Oyaları, Bursa Kumaşları, Sivas Köylü Çorapları'nın hazırlanması takip etti.

1951 yılında İstanbul'da toplanan XXII. Müsteşrikler Kongresinde Kenan Özbek tarafından İstanbul Üniversitesi salonlarında bütün bu çalışmalarını aştiren bir sergi açılmış, Halk ve Köylü Çoraplarımız da sergide bulunan çeşitli halk el sanatları ürünleri gibi büyük ilgi toplamıştı. (1)

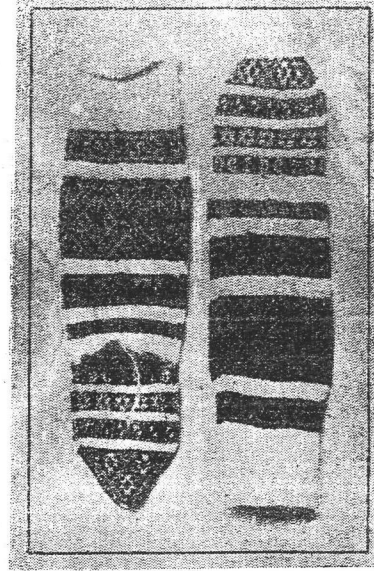
Kenan Özbek bir hazine değerindeki koleksiyonlarını her fırsatta ilim adamlarının ve halkın gözleri önüne sermiştir. Yine 1951'de Özbek'in Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü salonlarında açtığı Anadolu giyimleri, işlemleri, kuşakları ve çorapları sergisi büyük ilgi toplamış, büyük Türk dostu Prof. Dr. A.

— Artık ben sensiz yaşayamam sevgilim, Cömerd'im demiş. Cömerd huzura çıkmış, Allahın emri, Peygamberin kavliyle sultan kızına talibim padişahım demiş. Padişah, bu teklifi memnuniyetle kabul ederek kırk gün, kırk gece düğün etmişler. Onlar ermiş muradına, biz çikahım tahanaa.

Gökten üç elma düşmüş, Biri metel söyleyene, biri bana, biri de Miyase ablanzaa.

Gabriel bu sergi karşısında duyduğu hayranlığı bir makale ile belirtmişti (2).

Kenan Özbek'i ve koleksiyonlarını bütün Türk bilim adamları gibi, Dünya bilim adamları da çok yakından tanımakta ve izlemek-

Sergilenen bir çift çorap

tedir. Onun bu çalışmalarını teşvik eden, meydana getiren yalnız kendisinin bu Yurd'un halkının sanat gücüne olan inanışdır. Hiçbir kimseden ve özel müesseseden yardım görmemiştir. Bilâkis onun eserlerini, keşfetmiş durumda görünerek efendilerinden ücret koparmak isteyenler vardır.

Yapı ve Kredi Bankasının salonlarını bu değerli ürünlere açması ise teşekküre lâyık bir davranıştır.

Kenan Özbek'in bu defa açtığı son sergide de Türk Halkı ve Köylüsü, güzel'e eğilimini ne güzel dile getirmiş. Her çorap başlıbaşına bir kişilik taşıyor. Her çorap tam bir sanat eseri. Anadolu kadını bu çorapları örerken, iç yapısının inceliğini de motiflerle ortaya

koymuş. İstemiş ki, bu çoraplara göz atılsın, giyenin kişiliğini, giyenin ne demek istediğini anlansınlar. Çorabın sahibi, küçük ağa (bekâr) mı, büyük ağa (evli) mi, gelin mi, dul mu, nişanlı mı, çoban mı, kâhya mı, aşık mı, sarhoş mu; belli olsun. Köylü kadın, çocuğunun uzun ömürlü olması için, onun çorabına dualar, tılsımlar işlemiş, adaklar adanmış. Aşiretler birbirinden ayrılışın, diye, değişik motifler kullanmış. Örneğin Kürt Çorabı, Türk men Çorabı, Yörük Çorabı. İki ayrı aşiret örneğinin Avşar ve Yörük kabileleri, evlenenlerin çoraplarının ön ve arkasına kabilelerini belirten motifler işlemiş. Çoraplar dikkatle incelenirse, yüzyılların tesiri kolaylıkla görülmüyor. Bir Eti Güneşi, Selçuklu arması Çift Başlı Kartal motifi hâlâ Anadolu insanımızın çoraplarında yaşıyor.

Bu çorapların hemen hepsinin ayrı ayrı adları var. Hünkâr Kılıdı, Muhabbet Çengeli, Gül Bahçesi, Sarhoş Yolu. Aslan Pencesi, Yandım Alamadım, Çiğir Deldi, Aşık Yolu, Eli Mektuplu, v.s. Öyle güzel kompozisyon edilmiş ki bu desenler, ne söylemek istediğini hemen anlıyor insan. "Aslan Pencesi"nde erkek kudret ve kuvvetini, "Sarhoş Yolu"nda salına salına gelen sevgilinin yolunu kolaylıkla seçiyorsunuz. Türk Halkının, Türk Köylüsünün renkleri kullanmaktaki ustalığını da bu eserlerde görmek mümkün. Kullanılan renkler seyredenin gözlerini okuyor sanki. Motiflerin hemen hepsinde simetri görülüyor. Fakat bu simetride, renkler yüksek bir zevkle ve değişik bir şekilde işlenmiş. Motiflerin karşılıklı parçalarının birinde kullanılan renk, diğer parçaya ya bu rengin tonları, ya da aynı bir renk halinde geçmiştir.

Sergide 1500 e yakın çorap teşhir ediliyor. Bunların beşyüz kadarı sağlam olanlar, beşyüz kadarı tabanları yıpranmış olanların konuları, bir o kadar da sade desenler.

Daha ziyade Sivas, Kayseri, Eskişehir, Konya ve Ege bölgemizin bu konudaki sanat gücünü vansıtan değerli sergi. Güzel Sanatlar Akademisi Sanat ve Türk Kıyafetleri Tarihi Profesörü Kenan Özbek'in 25 yılı aşkın araştırma ve emeği neticesinde ortaya çıkartılmıştır.

Çağımızın makineleşmesi ile orantılı olarak kaybolmaya ve unutulmaya yüz tutan el sanatlarımızın yeniden kalkınması amacıyla dayanan serginin gereken ilgiyi görmesini

Bize gelen KİTAPLAR

* M. Şakir ÜLKÜTAŞIR - Cahit ÖZTELLİ: "Nasreddin Hoca". Ankara Türk Etnografya ve Folklor Derneği Yayınları: 2. 20x14 boyunda, 32 sayfa, 250 kuruş.

* Güner DEMİRAY: "Yaşamak İçin". Roman. Dost Yayınları: 45. Rüzgârlı S. Ove Han. Da. 4. Ankara. 16x12 boyunda, 100 sayfa, 3 lira.

* Tahir Kutsi MAKAL: "İç Göç". Yazarın 1960 ilâ 1963 yılları arasında armağan kazanan çeşitli yazıları. Toplum Yayınları Sanat Eserleri Dizisi: 2. Köy Öğretmeni, İstanbul, İç Göç ve Anadolu Toprağı bölümlerine ayrılmıştır. 20x14 boyunda, 140 sayfa, 5 lira.

* Ruşen HAKKI: "Yuvarlak Masa Oturumu". Şiirler. Yeditepe Yayınları: 140. P. K. 77, İstanbul, 20x14 boyunda, 200 kuruş.

* Melih Cevdet ANDAY: "Telgrafhane". Şiirler. İkinci baskı. Yeditepe Yayınları: 6. 20x14 boyunda, 48 sayfa, 300 kuruş.

* Afet MUHTEREMOĞLU: "Başörtülüler". Hikâyeler. Yeditepe Yayınları: 141. 17x12 boyunda, 200 kuruş.

* Türk Ocağı'nın yayın organı "TÜRK YURDU Dergisi"nin MEVLÂNA Özel Sayısı". Mevlâna Celâleddin-i Rumi hakkında çeşitli yazı ve şiirler. Mustafa Necati Sepetçioğlu tarafından düzenlenmiş, 5000 adet ve birinci hamur kâğıda basılmıştır. Başvurma adresi: Meşelik Sokak, No. 1 Taksim — İstanbul. Tel. 44 05 34 İçinde kuşe üzerine basılı Mevlâna'nın renkli bir tablosu vardır. 28 x20 boyunda, 136 sayfa, 600 kuruş.

yürektekindir. El sanatlarımız, bilhassa yabancılar tarafından kapışılmaktadır. Bundan böyle çoraplarımız da her halde "Turistik Hatıra Eşyası" endüstrimizde önemli bir yer almaktadır.

(1) Bakınız: Türk Folklor Araştırmaları, Cilt 2, Sayı 27, Sf. 424, Sayı 29, Sf. 624.

(2) Bakınız: Türk Folklor Araştırmaları, Cilt 2, Sayı 28, Sf. 433.

ÇIRAKMAN KÖYÜNÜN FOLKLORU

Yazanlar : Yılmaz ELMAS - Ayla SATIN

Çırakman Köyü Samsunun Çarşamba Tren ve Şose yolu üzerinde, Güney doğusunda 13 km. uzakta bulunmaktadır.

Mantarlı tepesinin eteğinde 1924 yılı sonlarında köyü terketmiş Rumların yapılarının yıkıntıları üzerine yeniden kurulmuştur. 45 hane olarak yerleşmiş olan Çırakmanlılar bugün 182 hane 1100 kişi olmuştur.

Köy halkı tümüyle şimdi yurt dışında kalan Kavala'nın (Yunanistan) Muratlı köyünden gelmişlerdir. Hanece ölenler olmuş. Kalanlar köyün havasına alışıp köyü yeniden kurmaya başlamışlar bir yandan da çoğalmışlar. Böylelikle köyün nüfusu bu günkü çoğunluğa erişmiştir.

Çırakman Köyü, folklor verileri bakımından zenginlik gösterir. Yalnız gün geçtikçe bu veriler bırakılmakta ve unutulmaktadır. Şehirle ilişki arttıkça eski gelenekler zayıflayıp unutulmaktadır. Yoğurt ve Pilav bayramları 1956 yılına dek yapılmaktaydı, şimdi bırakılmış durumdadır. Yalnız gölle "Mısır" Pişirme bayramı güzün ve ilkyazın yapılmaktadır.

DÜĞÜNLER:

Kız alıp vermede yerli halkta olduğu gibi başlık yoktur. Kızın çeyizi doğar doğmaz hazırlanmaya başlar. Başlık yerine kız tarafı kulplu ve besibirlik altın ister. Altınlar kızın olur. Evlendikten sonra evlerine Öküz, At Tarla alma gerekirse alınır, para biriktirilince yeniden alınır ve saklanır. Yapılan altın evlenen çiftin sıkışık zamanında işine yarar.

Kadınlarda giyim: Kadımlar mantoya benzer kara şey giyerler. Bunu 15 inden yukarı olanlar giyer. İşte ve günlük giyimde giyinirler. Baş, yüz tamamen açık olarak örtülür. 15 yaşına dek olan kızların giyimi kentlilerin giyiminden ayrılmaz yalnız elbiselerin etekleri daha uzundur.

Erkeklerde giyim: Erkekler başlarına şapka giyerler. Eski yaşlılardan bir kaç kişi kalpak ve kavuk giyinirler. Şimdi herkes şapka giymektedir. Çeket altına kilot ve bolpaça pantolon giyinirler. Yeni yetişen kuşak bolpaça pantolon takım elbise yapmaktadır.

Kadın ve Erkeklerin iş için aynı giyimleri yoktur. Elbiselerinin eskilerini iş yaparken giyerler.

Köy halkı çalışkandır. Geçimleri tütüne bağlı. Tütün dışında herşeyi parayla alırlar. Hayvanlarının samanına dek, Elde ettikleri hayvan yemi yıl boyunca yetmez. Sebze, diğer yiyecek ve giyecekleri her şeyi parayla alır, bir tek tütünü satarlar.

Köyün folklorunu çeşitli konulara ayırarak incelemek yerinde olacaktır.

BAYRAMLAR:

Dini bayramlarda kızlar harman yerlerinde karşılıklı oyunlar oynar, maniler söylerlerdi. Bu da kalkmış gibi şu anda.

TÜRKÜLER:

Köyün kendine özgü türküleri Rumeli Türküleridir. Köye geldikten sonra çeşitli olaylarla düzölmüş türküler de bulunmaktadır. Örneğin İsa Bey, Emine türkülerini, Diğer türkülerin adları şunlardır:

Debreli Hasan
Paşa Dudu
Hüseyin Ağa
Kamber
Alişim
Alibey
Havada uçan Turna
Osman Paşa
Helvaci
Ey Gaziler
Kıpırdacık Sıdıka
Cimdali
Kız saçların
Kavala

EY GAZİLER

Hey gaziler be yoldaşlar
Yol göründü gözüme
Dağlar taşlar dayanmaz
Benim ahi zarıma

Bir yana sen bir yana ben
Var selâm et nazlı yarime
Dağlar taşlar dayanamaz
Benim ahi zarıma

PAŞA DUDU

Arenler satara paşa dudü okkayla kına
Kızlara ılayak paşa dudü davulları zurna
Arenler satara paşa dudü okkayla yünü
Nezaman yapacak paşa dudü davulla düğünü

MANİLER

Çırakmanlı çırak derler

ARAŞTIRMALARI

Ökseği ırak derler
Çırakman kızlarını
Şisede konyak derler
Çırakmanlı evleri
Tütüncüdür beyleri
Tütüncülük olmasa
Ne olacak halleri

Meşe meşeye benzer
Meşe köşede gezer
Çırakmanın kızları
Mor menekşeye benzer
İndim çeşme başına
Yeşil kazak dokudum
Sağ olasın sevdiğim
Mektubunu okudum

İndim dereye durdum
Turalı para buldum
Çırakmanın içinde
En güzel seni buldum
Otur yarım otur eski hastra
Ablan, ağabeyin vara yarım yok sana sıra

BİLMECELER

Ağaç üstünde kitli sandık - CEVİZ
Ağzı var dişi yok - GÜĞÜM
Yer altında yağlı kayış - YILAN
Marmaracak içi daracak - KAŞIK
Ocak başında pusur yumak - KEDİ
Gölgesiz dere geçer - SES
Finfinice burnu eğrice - NOHUT
Dal ucunda torbacık - İNCİR
Dalda durur elde durmaz - KUŞ
Çıldırardan dağ aşar - GÜNEŞ
Cevrim çanak göğe direk - BACA
Çüş demeden dağa kaçar - SIÇAN
Boş attım dolu çıktı - KOVA
Altı ayaklı kırk dayaklı - KIRPI
Ağ tarlada kara tohum - YAZI
Altı göl gibi üstü ay gibi - LAMBA
Basardım iz olmaz - SU
Köy içinde tak tak - MARANGOZ
Köy içinde ağzı kara - FIRIN
Masal masal maskara Ağzı burnu
kapkara - FIRIN
Alcaçık eşek yumuşacık döşek - KOYUN
Eilemez melemez ocak başına gelemeyiz -
TEREYAG
Ev arkasında şıp şıp - DAMLA
Harman ortasında kaz bağırır - GİCIDAN
Bilmece bildirmece el üstünde kaydırmaca -
SABUN
Ağaç üstünde ateş yanar - KIRAZ

Alaca hindi yengeye bindi - BEŞİK
Yer altında kazan kaynar - KARINCA
Kalemi yok yazı yazar - SALYANGOZ
Oyanı mermer buyanı mermer
İçinde kınalı Ömer - YUMURTA

ATA SÖZÜ VE DEYİMLER

Ata sözü ve Deyimler köylünün yöresel deyişleriyle hayat felsefesini yansıtır. Yöresel görüş ve sezileri yansıtan deyim ve ata sözleri olduğu gibi geniş alanların mal olanları da vardır. Bunun yanında yaşayış tarzına göre söz değişimleri de olmaktadır. Örneğin: Orta Anadolu'da "Yazın gölge hoş, kışın ambar boş" denirken Çırakman'da "Yazın gölge hoş kışın çuval boş" denir. Çünkü Çırakman'da ambar yoktur. Ekinler çuvalara konur.

Geniş alanlara yayılmış ata sözlerine örnek: Ağaç yaş iken eğilir olabilir. Yöresel deyimlerde orijinallik gösterir. Harmanın güçlüğü, çetinliğini şu deyim çok güzel anlatır. "Harman. Ben oraya varmam. Varsamda durmam" Ama bu gün harman traktör, düven, harman makinesiyle dövülmeye başlandığından bu deyim zamanla güçlüğüne yitirecektir.

Deyimlerle ata sözlerini ayırt etmek oldukça güçtür. Ömer Asım Aksoy bu konuyu genişliğine ele alıp işlemiştir. Aksoy "Bizim gelenekle yerleşmiş bir atalar sözü anlayışımız vardır. Bu anlayışa göre ata sözleri ulusal varlıklardır" diyerek ata sözlerinin ulus yaşayışındaki yerini belirtmeye çalışmıştır.

Çırakman Köyünde söylenen ata sözü ve deyimleri genişlemesine ele almak uzun süreli araştırma ve çalışmayı gerektirir. Ata sözleri ve Deyimleri birbirinden ayırmadan aşağıya alıyorum.

A

Ak akça kara gün içindir.
Adam olana bir söz yeter.
Adam sende
At kişnemeyince tay gelmez.
Azıcık aşım kaygısız başım.
Az söyle öz söyle
Armut piş ağzıma düş
Aslı hu nesli hu
Acı patlıcanı kırağı yakmaz

B

Bekle eşiği bulasın ısığı
Bakar kör
Bir söyle iki dinle
Bal tutan parmağını yalar

Baş başa vermeyince iş bitmez
Baskın basanıdır
Bilenle bilmiyen bir olmaz
Bilginden düşmanın olsun
Bakarsan baş olur bakmazsan dağ olur
Başın sağlığı dünyanın varlığı
C — Ç

Cahilden dostun olacağına bilginden düşmanın
olsun

Çarık çarıkla sarık sarıkla
Çok yaptık yalanı yama kalsın kalanı
Çalışmak ibadetten sayılır
Çengelde et varımı; elbet ona bir sinek gelir
konar

Çenende bir tutam kıl taşıyacağına yüreğinde
bir damla kar taşı

Çoban armağanı çam sakızı

D

Dost bizi iyi yola öğütliyendir
Doğrunun yardımcıısı Allahlıdır
Demir tavında döğülür
Dibine darı mı ekeceksin
Din iman toz duman
Dipsiz ambar boş kiler
Delî dolu
Derdini söylemiyen derman bulamaz
Doğru söz yemin istemez
Dağ dağa kavuşmaz insan insana kavuşur

E

Eski kurt yolunu şaşmaz
Eğ kesesinden cömertlik yapma
Eğ iyilik bul kötülük
El kapısı
Enceği böceği dolmuş
Enayi bal kabağı
Eğ elden üstündür
Evde darı tarlada kam yok
Eski düşman dost olmaz canavar derisinden
post olmaz

F

Fakirlik ayıp değil tembellek ayıp
Faydasız tavuk kargada tavuk

G

Geyik kırkımı
Güz zabanları düz
Gün doğmadan neler doğar
Gülme komsuna gelir başına
Güzellik katık olmaz
Gönül kim severse sultan odur
Gübüldek gibi

Güvenme varlığa düşersin darlığa
Güneş girmiyen eve doktor girer

H

Her yokuşun bir inişi vardır
Herkes yuvasında ısınır
Hatasız insan olmaz
Hırs baidan tatlıdır
Her işe burnunu sokma
Halla hille yemez
Her yüzüne güleni dost sanma
Herifte kafa yokki mahalle dibegi
Hocanın dediğini yap gittiği yoldan gitme
Herşey incelikten insan kabalıktan kırılır

İ

İşliyen demir pas tutmaz
İnsan sormakla bilgin olur
İyiliğe kemlik
İt ite it de kuyruğuna
İyilik dosta olur
İki inat bir murat
İşini, eşini, aşını bil
İşin yoksa düdür paran yoksa kefil ol
İmlâsız yazıya rabatasız hoca okur
İnsan iş başında belli olur

K

Kim kime dum duma
Kambur kambur üstüne
Kül kedisi
Kız gittiği oğlan bittiği yerde
Kendin kazan kendin ye
Kızını dövmiyen dizini döver
Kurunun yanında yaşta yanar
Kendi düşen ağlamaz
Kendi düşen kendi kalkar
Kendini dev aynasında görüyor

M

Mart ayı dert ayı
Mart kapıdan baktırır
Maymun iştahlı
Nerde hareket orda bereket
Ne yaparsan elinle o gider seninle
Nuh nebiden kalma

O

Okadar ince eleyip sık dokuma
Otur oturduğun yerde şimdi gınlama
Olursa olur suyu olmazsa hamur suyu
Oldu olacak kırıldı balta nacak

Ö

Ölümlü öc alınmaz
Ölünün arkasından ağlanmaz
Ölenle ölinmez
Ölüm kalım meselesi

P

Pak buz gibi
Para parayı çeker
Palaz pandraz
Parasız pazara imansız mezara gidilmez

S

Söz gümüşse susmak altındır
Samırdanmak
Sayılı günler çabuk geçer
Sabır acıdır meyvası tatlıdır
Suyunun suyu
Sen zot ben zot kim atacak bu beygire ot
Sen ağa ben ağa ineği kim sağa
Sabreden derviş muradına ermiş
Sen işini bırakmayınca iş seni bırakmaz
Seksenle doksan arası çıkma evden körolası

T

Tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz
Temizlik imandan gelir
Tok açın halinden bilmez
Taşıma suyla değirmen dönmez
Tath dil yılanı deliğinden çıkarır
Tüttüncünün ne yazı var ne de kışı
Tencere tava hepsi bir hava

U

Ucu ucuna dibi dibine
Ü
Üç elli yaz belli
Üzümlü üzüme baka baka kararır

Y

Yol yordam bilmez
Yambu yumbul
Yuvayı dişi kuş yapar
Yaş kesen baş keser
Yazın yaşa kışın taşa oturma
Yuvarlanan taş yosun tutmaz
Yol yürümekle borç ödemekle tükenir
Yalancının evi yanmış kimse inanmamış
Yanaşlamak
Yarım yamalak

Z

Zahmetsiz rahmet olmaz
Zora dağ dayanmaz
Züriyeti olmayanın merhameti olmaz

*

YEMINLER

Çeşmecik üstünden atlıyayım
Eve varmadan patlıyayım
Çeşmecik üstünden atlıyayım
Top gibi patlayayım
Vallahi billahi

Yıldırım çarpsın
Ekmek gözüme
Kuran gözüme
Gözüm çıksın
Allah canımı alsın
Kurana el basayım
Kurana el basarım
Ekmek gözüme dursun
Yıldırım vursun
Şeytan çarpsın
İki gözüm kör olsun
Kuran çarpsın
Taş oluyum

DUALAR

Allah seni nur gölünde yatırsın
Elin kolun dert görmesin
Allah bereket versin
Ömrün çok olsun
Mekânın cennet olsun
Su gibi ömrün uzun olsun
Allah razı olsun
Allah bin bereket versin
Allah evlâtlarına bağışlasın
Allah daha ziyade versin
Allah ne muradın varsa versin
Allah uzun ömürler versin
Allah seni anana babana bağışlasın
Allah sevdiğine kavuştursun

BEDDUALAR

Yıldırım çarpsın
Allah belânı versin
Boynu çıkası
Allah bin belânı versin
Gençliğine doymasın
Ocağı sönsün
Eviniz başımıza yıkılsın
Kolların dibinden kurusun
Elin kırılınsın
Topal şeytanından bulsun
Allah seni taş etsin
Allah bacağına kırsın
Allah ocağını söndürsün
Gençliğine doyma

İNANÇLAR

Kedi denize doğru yalanırsa kışın kar yağar.
Kışın soba ve ocağın külü topaklanırsa çok
kar yağar.
Yanan odun kıyıcım atarsa havalar sıcak olur.
Öğleden sonra tırnak kesilmez.
Yere bütün tırnak atarsan cinler onunla
sihir yapar.
Dede kuşağı doğuda olursa çok yağmur yağar.

Ellerinin parmaklarını birbirine geçirip
kenetlersen kısmetin kapanır.
Sobayı ilk yakışta yakarsan sevdiğin güzel
olur.

Bir kaptaki yemeğin sonunu sıyırırsan
düğünün kışın olur.
Kaptaki yemek yanığını sıyırırsan zengin
olursun.

ÇOCUK TEKERLEMELERİ

Yağ yağ yağmur
Teknede hamur
Ver Allahım ver
Karagöz yağmur

Mustafa mıstık
Arabaya kıstık
Bir mum yaktık
Seyrine baktık

Karga karga gak dedi
Çık şu dala bak dedi
Karga seni tutarım
Kanadını yolarım

Yağmur yağıyor
Seller akıyor
Köylü kıızı camdan bakıyor

Yağ satarım bal satarım
Ustam ölmüş ben satarım
Ustamın bir kürkü var
Satmam onbeş liraya

Kar yağdı buz tuttu
Çingene karısı kız tuttu

Çingene çitlik
Arkası bitlik
Bir kaşık biber
Yat aşağı geber

Fatma fatık burnu yatık
Vermeyin ekme bulsun katık

ŞARKILI ÇOCUK OYUNLARI

Çırakman Köyünde çocukların oynadık-
ları şarkılı oyunlar boldur. Çocuklar harman
yerlerinde oynarlar. Toplu olarak kızlı erkek-
li şarkı ve sözlerini söyleyerek oynarlar. Söz-
lü ve şarkılı oyunların adları da oldukça il-
ginçtir:

Mad efendi
Karga
Yağmur
Yüzük
Körebe
Amber
Üşüdüm
Bezirgân başı

Çiftçi çukurda
Kara kedi
Kadı kadı
Arabistan buğdayları
Uzun urgan
Kutu kutu içinde
UZUN URGAN

— Uzun urgan
— Taze ısırgan
— Armutlar oldu mu
— Oldu
— Çekirdekler karardı mı
— Karardı
— Hangi hanımın kolunda
— Fatma hanımın kolunda

KUTU KUTU İÇİNDE

A — Kurdalcı güzelleri handadır handa
Tahtıravallı onbirde biz size geldik
onbirde
B — Geldinizse geldiniz bizleri memnun
ettiniz
Kutu kutu içinde beğen beğen alınaz
YÜZÜK

Yüzük yüzük nerededir
Acep hangi ellerdedir
Bulamaz bulamaz
Onu ebe bulamaz

HALK OYUNLARI

Halk oyunları yerli oyunlardan oldukça
ayrılır Çırakman Köyünde. Tek, ikili, üçlü o-
yuncularla oynanan bir işi anlatan oyunlar
olduğu gibi bir sıra düzeyinde süre giden si-
metrik oyunlar da vardır. Çamaşır, Helvacı,
Koroğlu, Arap gibi oyunlar bir işi, bir olayı
anlatırlar. Bu oyunlar giyimde ve yüzde de-
ğişiklik yapmayı da gerektirmektedir.

Diğer oyunlar düz giyimle oynanır. Yer-
li oyunları da oynarlar, bu köyde sıralı oyunlar
Çuğuşla başlar, ağırlama, karşılama ile sü-
rer bunlar simetrik oyunlardır. Karşılama
oyun çember biçimini alır. Sonra Debrelî Ha-
san oyununa geçilir. Aynı ritimle Paşa Dudu,
Telgrafın Telleri, Yıldızların altında, Kam-
ber Üsküdar, Hüseyin Ağa ezgileri oynanır.
Kasapla sona erer.

Çifte tellilerde ritim doğaldır. Belirli bir
biçimi yoktur. Zeybekleri bilen bulunur. Ana-
doğu oyunlarının hemen hemen hepsi oynanır.
Yörenin oyunlarından en çok Çarşamba oyun-
ları oynanır.

Derlemeler :

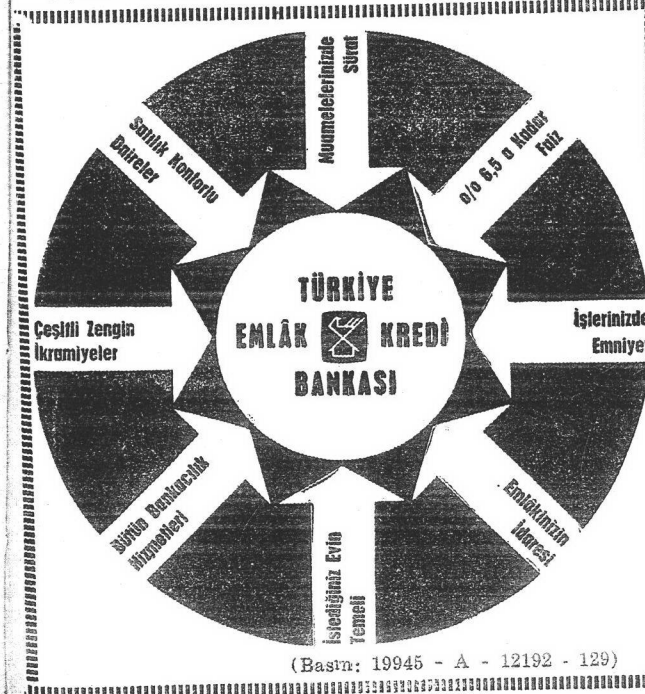
BALIKESİR — SAVAŞTEPE

ÇAVLI KÖYÜNDE SÖYLENEN MÂNİLER

— II —

Derleyen : Doç. Dr. Şiükrü ELÇİN

44	48	52
Bahçeye koydun beni Nar gibi oydu beni Kaygılarım yok iken Kaygıya koydun beni	Karanfilin moruna Sini sürdüm fırına Varsam elin oğluna Ahr beni koynuna	Karanfilsin dahn yok Sen güzelsin yârim yok Yârin ellere gidecek Cahilsin haberin yok
45	49	53
Bahçe yolu pıtrak Sen gül ol ben yaprak Zenginliğe özenme Dünya bir avuç toprak	Entarin biçim biçim Yanarım senin için Dostlarım düşman oldu Seni sevdiğim için	Çaya indim bulanık Bizim işler ustalık Kalk gidelim yârim Bizden gitsin hastalık
46	50	54
Entarisi karadan Dağlar kalksın aradan Hepsine kadirdir Yeri göğü yaradan	Dağdan indirdim kurdu Atım terledi durdu Beni yardım ayıranın Kalmasın yeri yurdu	Kara kara kazanlar Kara yazı yazanlar Cennet yüzü görmesin Aramızı bozanlar
47	51	55
Eleklere elenirim Çamurlara belenirim Beni yardım ayıranı Ölünce ilenirim	Entarisi çim yeşil Gir bahçeye gül devşir Yazıcı kadir Mevlâm Beni dengime düşür	Tabancam dolu sağma Gel güzel benden kaçma Yedi yerden yarem var Bir yere de sen açma

(Bastır: 19945 - A - 12192 - 129)

Karanfil oyulur mu
Güzele doyulur mu
Güzele saran kollar
Bu dünyada yorulur mu

57
Eğdim kiraz dalını
Gördüm beyaz gelini
Gelin ömrün çok olsun
Bildin benim halimi

58
Gökte yıldız oynuyor
Gözüm sana doymuyor
Elde güzel çok ama
İlle sana uymuyor

59
Kahvenin piştiği yerler
Köpüğü taşıdığı yerler
Ne dost bilir ne düşman
Gönülüm düştüğü yerler

60
Karşıda kuzu yerler
Biz de varsak ne derler
Ne derlerse desinler
Sevdiğimi versinler

61
Çaya vardım çay derin
Bugün hava çok serin
Nazlı yârim yoluna
Yaralarım çok derin

62
Ay doğar sini gibi
Sallanır gemi gibi
Benim sevdiğim güzel
Onbir ay gülü gibi

63
Derdim var dağlar gibi
Söylemen eller gibi
Kurudum gazel oldum
Tımarsız bağlar gibi

64
Ay doğar gün doğmaz mı
Bize yâr hulunmaz mı
Yâr üstüne yâr sevmiş
Buna can dayanmaz mı

65
Kara kabak kökeni
Ele batar diken
Mevlâm sen kavuştun
Hasretlik çekeni

66
Dağı duman olanın
Hâli yaman olanın
Uyku girmez gözüne
Yâri güzel olanın

67
Elmaya bak elmaya
Paran yok mu almaya
Paran yoksa almaya
Kolunda mı yok sarmaya

68
Ak dutlar kara dutlar
Dutlar dibinden patlar
Yârim çıkmış talime
Göğe olsun bulutlar

69
Çimene gel çimene
Çimenin pürçeğine
İpek olup sarılsam
Ben o yârim çiçeğine

70
Bahkesir hanları
Boyalıdır camları
Sür yârim koyununu
Çingirdasın çanları

71
Kebap şış görmüş gibi
Sarhoş düş görmüş gibi
İşte geldim gidiyorum
Bağa konmuş kuş gibi

72
Bağcı girdim bağlama
Kömür gözüm ağlama
Ben buralı değilim
Bana sevda bağlama

73
Arpa buğday ekene
Gül sarılmış dikene
Mevlâm sabırlık versin
Kuru sevda çekene

74
Aya bak yıldıza bak
Geline bak kıza bak
Gelinler şöyle dursun
Fidan boyulu kıza bak

75
Al atımın yuları
Yayılr kıyıları
Uyu sevdiğim uyu
Ayrılık uykuları

76
Köprü altında buzlar
Çift geliyor yıldızlar
Benim yanına gelsin
Başı gülmedik kızlar

**ANADOLU
BANKASI**

**SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI**

AİLENİZİN BANKASIDIR

(Feza Reklam: 19 — 130)

ESKİ İSTANBUL'DA EV İDARESİ

Yazan : Münevver ALP

O zamanlar vükelâ, vüzerâ paşa konaklarında debdebe, masraf pek aşırı derecede olmakla beraber, orta halli esnaf aileleri ise daha çok iktisata düşkün idiler.

Müslümanlığın haram ve günah saydığı müsriflikten pek korkarlardı. "İsraf Haramdır" gözü her ev kadınının kulağında küpe idi.

Değil ekmek, yemek veya üstbaş eşyası gibi nimetleri israf etmek, kuyudan çekilen suyu bile beyhude yere dökmek günah sayılır bahçedeki ağaçlara, çiçeklere verilir, yerine sarf edilmiş olurdu.

Erkekler de kendi ihtiyaçları için müsrif davranmazlardı, amma evlerine karşı çocuklarının istediklerini almak için lüzumsuz olduğunu bile para sarfetmekten çekinmezlerdi. Erkeklerin bu halleri cimri olduklarını gösterdiği için pek göze batmazdı.

Her evde, her dükkânda şöyle ve buna benzer levhalar göze çarpardı:

"Akça israf eylemekten kendini pek saklat et"

"Kalır ise hasma kalsın kendimi muhtaç etme pek"

Orta halli fakir halkın israf edilen herşey için şöyle bir sarsılmaz kanaati, dinî imanı vardı:

"Giyilen, içilen kullanılan, bir insanın yaşaması için lüzumlu olan bütün eşyanın, malın mülkün kıymetini bilmeyen, onu nâhak yere satan bir insana Allah bu nimetleri birgün mutlaka aratır, bu nimetlerin yokluğunu muhakkak gösterir".

İşte, bu dinî kanaat ve iman ile bütün müslümanlar, Cenab-ı Hak'ın kendilerine bir lütuf olarak ihsan buyurmuş olmasıyla sahip oldukları bu nimetlerin kadrini bilir, onu israf etmekten korkarlardı.

Kadınların giyim masrafları ölçülü idi. Eline para geçen, parası olan bir kadın rastgele bir elbise yapamazdı. Elbiseliği alacak olsa bile dikilmezdi. Zamanın zamanı olur diye sandığına atardı.

Bir kız evlenirken çok çehiz verilir, fakat çok elbise yapılmazdı. Kız babaları, kızlarına sonunda paçavra olacak, çöp küfesine atılacak elbise yerine, ne zaman olsa para e-

decek altın, elmas, ziynet vermeyi tercih ederlerdi.

Çehiz olarak bir kıza verilen üç türlü eşya vardı. Biri yatak, yorgan, yastık gibi yatak takımı, ikincisi mutfak takımı, üçüncüsü ki asıl çehiz ismini o alırdı, sandık eşyası idi. Sandık eşyasının başında bohçalar gelirdi.

Orta halli bir kıza, en aşağı otuz kırk çift "Analı kızlı" tâbir edilen küçüğü bir metre kare, büyüğü birbuçuk metre kare birbirine eş kumaştan salaşbur astarlı, birer köşeleri işlenmiş cins cins kumaştan yapılmış bohça verilir, verildi.

İki metre kare genişliğinde kürk, hamam, yatak takımı bohçaları da astarlı ve işlemeli olurdu. Sofra yaygılarına, mangal yaygılarına, sandık, leğen, ibrik, küp örtülerine keten yüz geçirilir, işlendikten sonra astarlanırdı.

Gerek bohçaların, gerek örtü ve yaygıların astarlı oluşu onların ömürlerini arttırmış olurdu.

Bu bohçalar ve diğer çehiz eşyası "Kız beşikte, çeyiz sandıkta" diyen kız annelerinin hanımhığı, kadınlığı, işgüzarlığı ile senelerce, az masrafla, göze batmadan, ufak ufak alınmış, üzerine emek harcanmış, göz nuru dökülmüş eşyalardı. Bohçalara verilen bu önem, her halde evlerde şimdiki gibi ne elbise dolapları, ne şifonyerler olmadığı içindi.

O zaman henüz konsollar da yoktu. Elbiseler, diğer eşyalar hep bohça içinde sandıklara dolap raflarına ve sumandıralara yerleştirilirdi. En çok ihtiyaç duyulan eşyanın kendine mahsus bir bohçası vardı.

En küçük yaşta bir kız çocuğuna dikiş öğretmek için eline ilk iğne verildiği zaman, basma parçalarını birbirine ekletirler, parçalı bohça diktirtirlerdi. Bunun için kız çehizinin en önemli, en kıymetli kısmı bohçalar olurdu.

İkinci derecedeki çehiz, dikilmiş, kol ağızlarına iplikle iğne oyaları yapılmış, fakat yakaları açılmamış erkek ve kadın çamaşırları idi ki, hepsi el tezgâhlarında doku-
nurdurdu. Hem ucuz mal olmuş, hem çok dayanıklı çözüme, çift bükümlü, hilâli düğümçüklü, ipek kenarlı, al kenarlı, pamuk kenarlı cins-

lerden vücüde gelen bu çamaşırları, karı koca, ihtiyar oluncaya kadar giyerlerdi.

Üçüncü kısım, sandık çeyizi ise hepsi işlenmiş sedir, sedir yastığı örtüleri, pencere perdeleri, mum iskemleleri, leğen, ibrik, küp kapakları, sandık üstü örtüleri, on kişilik düğün, iftar, tehniye sofraları yaygıları, gündelik küçük boy sofraya yastıkları, misafire ikram edilecek kahvaltı sofrası yaygıları, sofraya ef bezleri, mutfak dolap, raf yaygıları, erzak ve ilaç torbaları, peşkirler, el, ayak yüz havluları, hamam takımları, yatak yorgan çarşafaları, yastık yüzleri, yastık örtüleriydi. Cihazın üçüncü kısmına ayrılmış olan bu pek lüzumlu bulunan cihazın ana maddesini yine evde dokunmuş bezler ve üstüne göz nuru dökmüş, senelerce yavaş yavaş hazırlanmış eşya teşkil ederdi.

Yâni, hiçbir kızın çehiz eşyası, kızın kısmeti çıkmaz sümmet tedarik avuç dolusu para verilerek çarşıdan pazardan alınmış değildi.

Elbiseye gelince; bir kıza üç yazlık, üç kişilik gündelik entari ile iki takım iş ve mutfak şalvarı, biri yabancılık ikisi gündelik üç hırka, görüceye çıkarken yapılan mantin veya canfes bir elbise ile paçalık olarak ya dibâ veya doğum için ağır kumaştan yapılmış olan iki kat elbise yapılırdı. Erkekten kaçacağı zaman dikilen feraceden başka feracesi olmazdı. Gelinlik elbiseler, tel, taç ve duvakla birlikte çarşı içinden kirayla kaldırılırdı. Gelin gittikten sonra damat tarafından yapılan yedilik isimli bir kat ağır kumaştan Ferace ile gelin hanım el öpmeye gezdirilirdi.

Bir yeni gelinin, babasının yaptığı paçalık, kocasının yaptığı yedilik elbisesinden başka ağır düğünlük elbisesi olmazdı. Bu iki kat elbiseyi seneler senesi her davet edildiği düğüne değiş değiş giyerdi.

Loğusalık, hırız, hatim, mevlüt gibi davet bulunduğu cemiyetlere de görüclülük elbisesini giyebilirdi. Bu hareket kimse tarafından ayıplanmaz, göze batmaz, fakirliğine, yoksulluğuna, işaret sayılmaz, bilakis hanımliğine, kadınlığına, mal kıymeti bildiğine, tutumu olduğuna "Gülbiye Güzel, kuçtu açık gezer", takımından çapaçul, pasaklı, eteği düştük, değersiz bir kadın olmadığina delâlet ederdi. Kendine de iftihar vesilesi olurdu. Bu yıllar yılı giydiği elbiseleri seve seve giyerdi.

Titiz bir ev hanımı sokaktan gelir gelmez soyunur, gündelik entarisini giyer, eğer

kirlenmiş, terlemiş ise derhal yaşmağını yıkar, kolalar, ütüler boğçalardı. Feracesini silker, fırçalar itina ile devşirerek boğçasına yerleştirirdi. Elbisesini havalandırır, varsa söküklüklerini, üzgün yerlerini gözden geçirir, tamir eder, onu da devşirerek besmele ile sandığına yerleştirirdi. Bu kadar üstüne düşülmüş, titizlenmiş, bakımlı bir eşyanın haliyle ömrü artar, ev kadınları da "Modası geçti, herkes görmekten uzandı, bıktı" gibi kaygı ve düşüncelerden uzak, emektar elbiselerini senelerce mis gibi, tertemiz giyebilirdi.

Orta halli veya esnaf bir damadın evlendikten sonra işleri ve kazancı iyi giderse, gelin hanımın ilk doğumunda erkek çocuk olursa, gelin hanıma mutlaka dışı kadife kaplı bir başak veya elma kürk yaptırılırdı. Birçok ev erkekleri, hanımlarına gündelik veya sarıklık namıyla küçük bir harçlık verirlerdi. Bu paraları biriktiren genç gelinler, yeni bir elbiselik veya feracelik almak istese hemen anneler, kaynanalar, büyük anneler işe karışır, manî olurlardı:

"— Ota, sapa para verme, çıplak değilsin, elbiselerin sandıkta çürüyecek mi? Sonunda paçavra olacak elbise alacağına, elmas al başına, parmağına, bileğine tak, altın yap ta boynuna as", diye kandırırlar, vazgeçirirlerdi. Genç hanımlar da başlarına buyruk oldukları için ister istemez söz dinlemek zorunda kalırlardı.

Yiyecek masrafları da ölçülü ve idareli idi. Ev masraflarının çoğu senelik alınır. Bir evin odunu, kömürü nasıl kiraz zamanı alınırsa, yağlı bamya zamanı, soğanı kızılçık zamanı, balkabakları kavun karpuz zamanı, zeytinyağı, sabunu kestane zamanı alınır. Bamya zamanı karaman ve dağlık kuyruklarının en kokusuz ve yağlı zamanı olduğu için orta halli aileler, Fatih'de Karaman Çarşasının iki geçeli dükkânları olan Süleymaniye'li kasaplardan yıllık yağ ihtiyaçlarına göre eli, altmış okka kuyruk alırlardı.

Ev hanımları, bu kuyrukları doğrar, eritir, süzer, yağ küplerine doldururdu. Kuyruktan çıkan kırdıkları sıcakken havanda dövüp çanaklara basardı. Bu dövülmüş kırdak ile boğaç yapar, hem çocuklarının eline verir, hem hamam yemekleri arasında hamama götürürdü.

Fakat ağzının tadını bilen birçok orta halli aileler de et ve sebze yemeklerine, kı-

zartmalarına kuyruk yağı kullandıkları halde sofralarında bir akşam bile eksik etmedikleri pilâvlarına ya Halep, Derne, yahut ta Trabzon'un Vakf-ı Kebir yağı haşıatırlardı.

Pirinç pilâvi ve hoşaf, İstanbul sofralarının ekme kadar lüzumlu, bir akşam dahi eksik olmasına imkân olmayan bir yemeği idi.

On türlü yemek yesen pilâvsız karnım doymaz, diyen erkeklerin, her pirinç tanesinde bir Lâilâheillallah yazılır, diye yere düşen bir pirinç tanesini alıp öperek başına koyan kadınların, Allah ekmele yiğit arpasının yokluğunu göstermesin, diye dua edenlerin haddi hesabı yoktu. Yani pirinç te, buğday kadar, ekme kadar kutsaldı. Pirinç kazerilerle, zeytinyağı, pekmez tepsi denilen, iki kuplu büyük tepsiyle, sabun çuvallarla alınır. Bunun için kestane zamanı seçilirdi. Yeni mahsul Girit'ten gelince Asmaaltı'ndaki çoğu Girit'li olan tüccarlardan alınır. Şeker ve Un da çuvalla alınır, erzak dolaplara yerleştirilirdi.

Soğan kayıkları Yenikapı'ya yapıştırıldı. En dayanıklı soğan Gelibolu'dan gelirdi. Karadeniz'den gelen soğana, kaba soğan derler, çabuk soyulur, yumuşak olduğu için çabuk kavrulurdu. Bu soğanı en çok boğaçacı fırınları alır. Kış için biraz dayanıksız olurlardı. Soğanlar askı ve tane olarak iki kısım satın alınır. Askı soğanları mutfaklardaki tavan kırıklarına asılırdı. Dört beş kişilik bir

(Basın: 20315 — 131)

aile için senelik yüzelli okka soğan alınır. İlkbaharda salatalık, çiraz balıkları da yüz hesabıyla toptan alınır. Bu da en aşağı üç yüz, dört yüz, daha kalabalık aileler beş, altı yüz çiroz balığı satın alır. İlkbaharda, patlıcan mevsiminin çorba ve salatası yapılmaya kadar bol dereotlu çiroz salatası sofralardan eksik edilmezdi.

Balkabakları da kış için ve toptan alınır. Ortalama beş kişilik bir aile için en az yüz okka balkabağı alınır. Bu kabakları, kışın donmamaları için oturma odalarının yükleri içine yerleştirildi. Bal kabağından hem üzeri bol cevizli tatlısı yapılır, hem lokma doğranmış, pilâvla beraber sofraya konan hoşafı, hem de bol karabiberli, pirinçli, tereyağlı yemeği kış sofralarından eksik edilmezdi. Kasaplardan et yazın üç günde bir kışın haftada bir defa alınır. O zaman İstanbul halkı çok et yedi. Akşam yemeklerinde mutlaka bir iki türlü et yemeği olurdu. Fakat et hergün taze taze alınmaz, yazın haftada iki bazen üç, kış günleri de ekseri haftada birgün alınır. Yazın alınan et bir but, bir kol, dört beş okkadan az alınmazdı. Kışın yarım koyun alınır, alınan bu etlere kasap el sürmez, bütün olarak kasap çırakları, büyük kasap zembillerine koyar, evlere getirirdi. Et geldiği gün evde halayık ta olsa, evin hanımları, büyük hanımları, iş şalvarlarını çeker, mutfaka inerlerdi. Gelen et, mutfakta et tahtasının üzerine konur, dolaptan bıçaklar, satırlar, baltalar, masatlar çıkarılır, hanımlar ya mutfak iskemlelerine oturur veya çömelirler, eti bir kasap mahareti, alışkanlığıyla ayırırlardı.

Etin önce kedilik bezeleri, kirli derileri ayrılır, sonra kıymalık, köftelik, dolmalık, yahnilik, kebaplık kısımları ayrı ayrı kaplara konurdu. Yaz günleri bu etlerin hepsi ayrı ayrı et tahtasında kıyılır, köfteler kızartılır, dolmalar doldurulur, kıymalık, kebaplık kavrulur, kemikli kısım da yahnilik olarak kaynatılırdı. Ev hanımları pişen bu yemekleri yaz ise, üç günlük sıraya kör, bazılarını bir sepetle kuyuya sallandırarak serin yerde muhafaza ederdi. Kış ise, köfteleri, kıymaları, kebaplık kuşbaşıları güzelce bol yağda kavurduktan sonra ayrı ayrı yeşil sırlı çanaklara yağları üstüne çıkıncaya kadar koyarak tel dolaba saklarılardı.

Erkekler eve öğle yemeğine gelmezlerdi.

Ev hanımları ekseriya sıkı fıkı oldukları komşularıyla birlikte öğle yemeği yerlerdi. Bu öğle yemeklerinde katiyen akşam sofrasının et yemeklerine el sürmezlerdi. Akşam yemeklerinde ilk yemek olarak yahni, köfte veya dolmalarından biri, yahut mevsimin balıklardan ya kalkan tavası, ya da uskumru ızgarası bulunurdu. İkinci yemek kıyma ile pişmiş sakız kabağı, semizotu, enginar, bamya patlıcan oturtması, taze fasulye, karnı yarık gibi bir sebze yemeği olurdu. Üçüncü yemekler zeytinyağlı taze yaprakla yalancı dolma, enginarlı içli bakla, enginar dolması, imam bayıldı, patlıcan kızartması, ayşe kadın, çalı fasulyaları, patlıcan dolması gibi, dördüncü ve son yemek te mutlaka bir kâse hoşafı sofraya gelen bir pilav tası teşkil ederdi.

İyi bir ev kadınının dolaplarında, anımsız gelen, gelecek olan bir misafiri, bazen gece yatısına akşam üstü çıka gelen bir akrabayı, dostu ağırlamak için kıyması, köftesi kebabi, kavurması bulunurdu. Haftada bir veya iki

defa gelen etten en büyük parça kıyma olarak ayrıldığı için ev kadının kıyma çanağı hiç boş kalmazdı. Her ette yeni kavrulmuş kıyma, kızaran köfte, kavrulmuş kebab ve kavurmalara bol yağla çanaklarda saklanır, bir evvelki kavrulmuş, kızartılanlar kullanılırdı. Eve anımsız bir misafir gelince bakkala, kasaba, komşuya baş vurmak çok ayıptı, idaresizlik, düzensizlik sayılırdı. Evine toplu et almayıp ta akşamları kasaba pizola yaptırarak pisboğaz kocaların hanımları, kocalarını bu kötü huydan vazgeçiremediği için iyi gözle görülmezdi. Akşamın yemeğini öğle sofrasında yiyen, akşam yemeğinde ev erkeğinin önüne et yemeği koymayan kadınlar da çok ayıplanırdı. Hatta iffetinden bile şüphe edilirdi. Pizola ile sağanda yağa kıvrılan yumurtanın adı "orospu yemeği", idi. İyi, idareli bir ev kadını "yemekle beraber pişersen, yemek olur", diye pişirdikleri yemeğin başından ayrılmazlar, yanmasına yakılmasına meydan vermezlerdi. Yemek işini de akşamın geç saatlerine bırakmazlardı.

Memleket içindeki
Bankacılık hizmetleriniz
kadar
MEMLEKET DIŞI
BANKA İŞLERİNİZ
için de

TÜRK TİCARET BANKASI
HİZMETİNİZDEDİR

Otomobilinizi koruyunuz...

**Mobiloil
SPECIAL**

MOTORUNUZUN

ÖMRÜNÜ

UZATIR!

Mobiloil Special
geni bir ambalaj içinde
piyasaya arz edilmiştir

- ✓ Mobiloil Special otomobilinizin motor aksamını üçe bir tabaka halinde devamlı olarak örter ve bu kısımları paslanmaya karşı korur.
- ✓ Motorunuz çalışmaya başlar başlamaz Mobiloil Special, aşınma önleyici hassaları ile, bütün hareket eden kısımlara hemen ulaşır.
- ✓ Mobiloil Special'ın kurum ve birikintilere engel olan özellikleri motorunuzu tertemiz tutar.
- ✓ Şimdi kullanmakta olduğunuz motor yağı ne olursa olsun ilk yağ değişime zamanında siz de arabanızı Mobiloil Special ile koruyabilirsiniz.
- ✓ Dört mevsimin motor yağı Mobiloil Special ve Mobil istasyonlarında bulacağımız kaliteli servis, arabanızın ömrünü uzatır, arızasız, rahat ve daha fazla kilometre yapmanızı sağlar.

REKLAM
LARINIZ
IÇIN

"BASIN İLAN KURUMU"

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 22 43 84 - 22 43 85

Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER

DIŞ MUHABİRLER

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

A.B.D.
Almanya (Federal)
Almanya
Avusturya
Avustralya
Belçika
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Hollanda
İngiltere
İspanya
İsrail

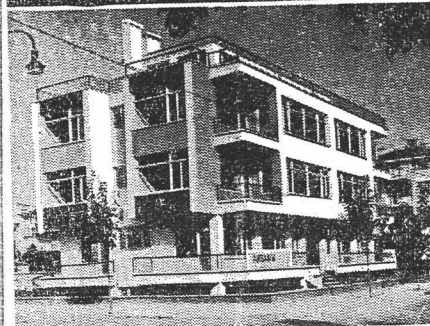
İsveç
İsviçre
İtalya
Japonya
Lübnan
Macaristan
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Romanya
Yugoslavya
Yunanistan

(Basın: 20057 — 134)

AKBANK *ikramiye* *apartmanı*

Şimdi de YEŞİLYURT'ta

Bu apartman İstanbul'un en mutena semtlerinden Yeşilyurt, Orkide Sokak, Klüp Mini karşısındadır. Feykâlâde ifına ile hazırlanmıştır.

Bu emsalsiz dairelerden bir tanesine sahip olabilmek için hesap açtırmakta acele ediniz.

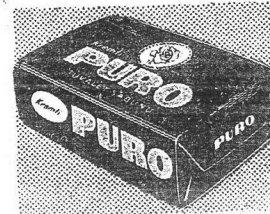
- Daireler 5 odalı, net 125 m² ye kadar genişliktedir.
- Kaloriferli, parkeli, gümme banyolu olup tam konforludur.
- Asfalt caddenin köşesindedir.
- Geniş teraslı, deniz manzaralıdır.

AKBANK

(Folklor — 135)

İildi temizler... besler...
korur... çiçek gibi taze
ve kadife gibi yumuşak yapar... cazibe
ve güzelliğinizi artırır.

**BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU**

Terkibinde krem has-
saları bulunan PURO
TUVALET SABUNU.

100 DE 100 SAFTIR

(Faal: 9225 — 136)

BAS
AĞRILARINA KARŞI

GRİPİN

faydalıdır

GRİPİN

4 saat ara ile günde
3 adet alınabilir.

(Faal: 9226 — 137)

Mustafa Haya 2115Y017
THBT

Bu bir
REKORDUR!

ZİRAAT
BANKASI

Tasarruf Sahiplerine
bir tek çekilişte

6 milyon lira

dağıtıyor. Bu da bir
REKORDUR!

BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE

YATIRIM
KURUMU
HER YENİ
ZİRAAT
BANKASI

T.C. ZİRAAT BANKASI

40 APARTMAN DAİRESİ

5 ADET 100.000 LIRA 10 ADET 50.000 LIRA
20 ADET 25.000 LIRA 50 ADET 5.000 LIRA

AYRICA 50000 TL'YE DEĞİRLİ PARA HURAMETLERİ VERİLDİ

(Basın: 2675 - A- 1349 - 138)

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

ARALIK 1964

İÇİNDEKİLER: *1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

Kahve, Kahvehaneler	Malik AKSEL
Ergani'de Dügün	Zerrin GÜLBEN
Kitaplar Arasında : Sümmani - Bayburtlu Celâli	Cahit ÖZTELLİ
Folklorcularımız : Mehmet Fahrettin Kurzioğlu	A. Rıza ÖNDER
Eski Türk Dügünlerinde Görenekler	Prof. Abdülkadir İNAN
Dadaloğlu'nun Yayınlanmamış Şiirleri (3)	Orhan AYDEMİR
Karadeniz'de Işıklı Konuşan Köy : Kuşköy	Nursel ENGİN
Sarajevo Festivalinde Türk Halk Dansları	Janko İLIQ
Kors'ta Al — Al Karısı Hakkında	Mürsel KÖSE
Devulcu Karayılan'ı Kaybettik, «İstanbul Haberleri», Doğu Türk	Bora HINÇER
Kevimlerinin Modern Edebiyatı ile İlgili Toplantı	Mahmut SURAL
Konya Motelleri : İyi Kalpli Kız (3)	Enver Emin SİPAHIOĞLU
Ordu Yöresinden Mâniler	T. F. A.
Yeni Yazı İşleri Müdürlüğümüz Görevine Başladı	

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 185

KURUŞ : 100

İSTANBULDA AYDA BİR KEZ ÇIKAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ